Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cod. Aug. perg. 202

Hieronymus, Sophronius Eusebius

[S.l.], [9. Jahrh.]

Aliqua excepcio de tractatu beati Hieronimi super libro Aecclesiastico

urn:nbn:de:bsz:31-97858

Visual Library

N. 1.

ALIQVA EXCERPTA DE RECTA BATI

HIERONIMI SUPER LIBRO AECCLESIASTICO:

Tribus nominibus uocatum fuisse salomonem scripturae
manifestissime docent; pacificum idest salomonē
& idida hocest dilectum dñi & quod nunc dicitur coeleti
idest ecclesiastes; aeclesiastes ccūt greco sermo
ne appellatur, quico & um idest aeclesiam con
gregat. quem nos nuncupare possumus contio
natorem. quiloquatur cōd populum, & sermo
eius non specialiter ad unum sed ad uniuersos gene
raliter dirigatur, porro pcccificus & dilectus dī
abeo quod in regno eius pax fuerit & eum dñs dil&
erit appellatus est. Is itaque iuxta numerum uocabulo
rum trea uolumina edidit. proberbia ecclesiasten.
cantica canticorum. In proberbiis paruulum docens,
& quasi de officiis praesentibus erudiens. unde & ad
filium ei crebro sermo repetitur, In aeclesiaste uero
maturae uirum aetatis instituens. nequicquam
in mundi rebus put & esse perpetuum. sed caduca

ub mon augie maioris:

& breuia uniuersa quæcernimus, ad extremum uirum con
summatum & calcato seculo præparatum: in cantico
canticorum sponsi iungit complexibus, Nisi enim
prius uitia relinquerimus & pompæ seculi renunti
centes expeditos nos ccd ccd uentum xpi prepcraue
rimus non possumus dicere osculetur me ccb osculo
oris sui; Nec non & hoc diligentius ccd tendendum est
quod per tres libros ccultoris diuersus est titulus
In prouerbiis enim adnotatur prouerbia scclomonis
fili dauid regis isrl. In æclesiaste uero uerbi æclesiastis
filii dauid regis hierusalem, In cantico canticorum
nec filiis dauid nec rex israel sue hierusalem præscribi
tur. sed tantum canticum cccticorum scclomonis. sicut
enim prouerbia & rudis institutio ccd duocim tribus
& ccd totum pertinent isrl. & quomodo contemptus
mundi non nisi metropolitis conuenit. hoc est habita
toribus hierusalem. Ita ccnticum canticorum ad
eos propriæ fcccit mentionem. qui tantum superna
desiderant. ad incipientes & paterna dignitas &
regni proprii merita indicatur auctoritas.

B. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

ccd per fectos uero ubi non timore eruditur discipulus
sed amore proprium nomen sufficit & æqualis magis
ter est & nescit se esse regem. hæc interim iuxta
litteram cæterum secundum intellegentiam spirita
lem pccificus & dilectus dī pctris & æclesiastes
noster est xp̄s. Qui medio pariete distructo & ini
micitias in carne euacuans fecit utraque unum
dicens, pacem meam do uobis pacem meam relinquo
uobis. De quo pater ccd discipulos ait, hic est filius
m̄s dilectus in quo mihi bene complacui hunc audite
qui est capud æclesiæ nequaquam ccd sinagogā iudeorū
sed ad gentium multitudinem loquens. Rex hierusalē
uiuis lapidibus & tructæ non illius de qua ipse ait.
hierusalem hierusalem quæ occidis prophetas & lapi
das eos qui ad te missi sunt. Sed illius per quam iurari
uetat quia sit ciuitas magni regis. hic est filius dauit
quem cæci in euangelio clamant miserere nr̄i fili dauit
& om̄s turba consona & una uoce respondebat osanna
fili dauid, denique non ad eum fit uerbum dī sicut ad
hieremiam & ad cæteros prophetas. sed quia diues

est & rex & potens ipse est. Siquidem uerbum sapientia
cæteraque uirtutes uerbe loquitur ad uiros ædesiæ.
Verba insinuat apostolis de quibus cantatur in omnem
terram exiuit sonus eorum & in fines orbis terræ uer
ba eorum: Male igitur quidam opinantur. Nos
ex hoc libro ad uoluptatem & luxoriam prouo
cari. Cum e contrario omnia quae cernimus in
mundo uana esse doceantur nec debere nos ec
studiose appetere quædum tenentur intereant
haec de praefatione; Nunc ista
de tractatu

Uanitas uanitatum dixit ædesiastes uanitas
uanitatum & omnia uanitas. Possumus hunc
mundum cælum & terram maria & omnia
quæ in hoc circulo continentur, bona quidem
per se dicere sed ad dm̄ conparata esse pro nihilo
& quomodo si igniculum lucernæ uidens conten
tus essem eius lumine & post ea orto sole
non cernerem quod lucebat. Stellarum
quoque lumina iubare solis uiderem ab scondi

ita aspiciens elimenta & rerum multiplicem uari & a
tem ccd miror quidem operum magnitudinem
Recogitans hæc omnia pertransire & mundum suo
fine senescere solumque dm̄ idem semper ēē quod
fuerit conpellor dicere non semel sed bis uccnitas
uccnitatum omnia uccnitas. Quid super est homini
in omni labore suo quo lccborat sub sole. post genera
lem sententiam quod uana sint omnia, incipient ccb
hominibus quod frustra in mundi istius lccbore
desudent. Congregantes diuitias erudientes liberos
ccmbientes ccd honorem edifitia construentes &
in medio opere subita morte subtracti audiunt. In
sipiens ccc nolte ccuferetur ccnimcc tua ate quę ccūt
pccrasti cuius erunt maxime cū & omni labore nihil
secum ccuferant sed nudi redeant in terram unde sūptꝰ s̄
Generatio uadit & generatio uenit & terra in seculū stat
Aliis morientibus nccscuntur alii & quos uideras non
uides. Incipies uidere qui non erant quid uanius hac
uccnitate quā terrā manere quæ hominum causcc
factcc est & ipsum hominem terræ dn̄m in puluerē

repente dissolui; aliter prima generatio iudeorum
recedit ccc credulitate xpi & succedit generatio de
gentibus congregata ccd fidem eius; Terra aut tam
diu stat quam synagoga relicta ecclesia omnis introeat, Cum
uero predicatum fuerit hoc euuangelium in toto orbe
tunc erit finis imminente uero consummatione caelum
& terra transibunt; Oritur sol & occidit sol & ad
locum suum ducit & oritur ipse sibi. Sol ipse qui in lucem
mortalibus datus est interitum mundi ortu suo cotidie
indicat & occasu qui postquam ardentem rotam
oriano tinxerit per incognitas nobis uias ad locum unde
exierat regreditur Expleto q; noctis circulo rursum
de thalamo suo festinus erumpit. Hoc totum id
circo ut doceat mutacionibus temporum & ortu occasuq;
siderium humanam aetatem labi interire dum nes
ciat, aliter. Sol iusticie in cuius alis est sanitas
timentibus dnm oritur & ipse secundo prophetis occidit
meridie Cum autem ortus fuerit ad locum suum
Nos trahit quo uidelicet ad patrem ad hoc enim uenit
ut nos de terra ad caelum leuet & dicat Cum exalta

Lus

fuerit filius hominis omā trahet ad se Uadit ad
austrum et gyrat ad aquilonē gyrans gyrando
uadit spūs et in circulos suos reuertetur spūs. Sol
quando per austrū currit uicinior terre quan
do per aquilonem sublimius attollitur forsitan
ergo his qui hiemis et tribulationum frigore
coartantur uicinior est soliste iusticiae. his uero
qui in boreae pasti habitant et calore priuantur
aestiuo cursu incedit. et per suos circulos unde perfectus
reuertitur. Cum enī extraxerit omnia ad se
et uniuersis suis radiis inluminauerit. fit resti
tucio principalis et est dēs omā in omnibus.
Omnes torrentes uadunt in mare et mare nō
impletur. ad locum de quo torrentes exeunt illic
ipse reuertentur ut habeant. Ecclesiastes
nr̄t et ipsarum aquarū conditor ducit eas
per occultas uenas ad capita fontiū regredi
et de matriae abysso in sua semper bullire
principia. Melius autē hebrei sub torrentiū
et maris nomine de hominib; significari

arbitrantur quod in terram unde sumptus redeant
et torrentes uocentur non flumina eo quod cito inte
reant nec tamen impleatur tempore a multitudine
mortuorum Omnes sermones graues non poterit
uir loqui nec satiabitur oculus uidendo et non implebitur auris
audiendo Scire difficile est nec sermo ualet
explicare causas naturasque rerum nec oculus utrei
poscit dignitatis intueri nec auris instituente
doctore ad summam scientiam peruenire Si enim
nunc per speculum uidemus et in enigmate ex parte
cognoscimus et ex parte prophetamus Conse
quenter nec sermo potest explicare quod nescit
nec oculus in quo caecos fit aspicere nec auris
de quo dubitat impleri · Quid est quod fuit
ipsum quod erit quid est quod factum est ipsum
quod fiet et non est omne recens sub sole uidetur
mihi de his quae supra numerauit generatione
et generatione mole terrarum ostu solis et occa
su cursu fluminum magnitudine oceani maris
omnibusque Que aut cogitacione aut uisu

aut auribus discimus nunc communiter loqui quod
nihil sit nouum in natura rerum quod ante non
fuerit ab initio enim mundi et homines nati et mortui sunt
et terra super aquas libra ta constitit et sol ortus occu
buit et ne plura per curam et auibus uolare et naturae
piscibus et terrestribus ingredi et serpentibus
labi dono artifice concessum est. Huic quidsimile
sententiae et amicus ait nihil est dictum quod non sit
dictum prius unde praeceptor meus donatus cum ipsum
uersiculum exponeret pereantinquid qui ante nos
nostra dixerunt Quod si in sermonibus nihil
nouum dici potest quanto magis in administra
tione mundi quae ab initio sic perfecta est ut requies
cere et deus ab operibus suis in die septima est ne uerbum
de quo dicatur uide hoc nouum iam fuit in seculis
quae fuerunt ante nos cum superioribus autem congruit
quod nihil nouum in mundo fiat ne sit aliquis
qui possit existere et dicere ecce hoc nouum est
Si quidem omne quod se putauerit nouum ostendere
iam in prioribus saeculis fuit. aliter quod ex praesentia

& prae distinatione dei qui electi sunt in xpo ante consti
tutionem mundi in prioribus saeculis iam fuerunt

Non est memoria primis & quidem nouissimis
que futura sunt non erit eis memoria apud eos qui
futuris in nouissimo. Quomodo preterita apud nos
abscondit obliuio sic eaque quae uel nunc fiunt uel
futura sunt hi qui nasci habent scire non potuerunt
cuncta silentio pre teribunt & quasi non fuerint
abscondentur & conplebitur illa sententia uanitas
uanitatum & omnia uanitas. Ego ecclesiastes fui ex
super israhel in hierusalem. Hucusque praefatio genera
liter de omnibus disputatis hinc ad sem & ipsum
redit & qui fuerit & quomodo experimento uni
uersa cognouerit doc &. aiunt haebrei. hunc librum
salomonis esse poenitentiam agentis quod in sapientia
diuitiisque confixus per mulieres offendere dominum. & dedi
cor meum ad exquirendum & ad considerandum in sapi
entia de omnibus que fiunt sub sole hanc occupationem
malam dedit deus filius hominum ut occupentur in ea.
Dedit ergo ecclesiastes primo omnium mentem suam ad sa

pientiam requirendam & ultra licitū se extendens
uoluit causas rationesq; cognoscere quare paruuli
corriperentur a demone cur naufragia iustos &
impios pariter absorberent. Utrum haec & his simi
lia casu euenirent an iudicio dī & prouidentia sin
iuditio ubi prouidentia dī. hec inquid nosse deside
rans intellexi superfluā curam & sollicitudinē p di
uersa cruciantem a dō hominibus datam ut scire
cupiant quod scire non licitum ÷ pulcherrimam cau
sa premissa a dō data distencio est. Quomodo
enim in epistola pauli ad romanos scribitur
Propterquod tradidit eos ds in passiones ignominie,
& iterū propter quod tradidit illos ds in reprobū sensū
ut faciant que non oportet. ac deinde pp quod tra
didit eos in desideria cordis sui in inmunditia
& ad thesalonicenses propterea mittet eis ds
operationem erroris & prius causę ostendunt
quare uel passionibus ignominiae ut seu sui
erroris reprobo uel cordis sui desederiis conce
dantur. aut quid fecerint ut operationem

erroris accipiant ita & in praesentiarum idcirco
dr̄ distencionē malam dedit hominibus ut disten
dantur in ea quia prius sponte sua & propria
uoluntate hec uel illa fecerunt. Vidi uniuersa
opera que facta sunt sub sole & ecce omā uanitas & p̄
sūptio sp̄s. Idest consideraui uniuersa que in
mundo fiunt & nihil aliud deprahendi quā
uanitatem & miserias sp̄s quib; anima diuersis
cogitacionib; adfligatur. p̄uersū non poterit
abornari & in minutio non poterit numerari
Qui p̄uersus est nisi ante corrigatur non pote
rit adornari. Recta ornatū accipiunt
curua correctionem p̄uersus non dr̄ nisi qui
deprauatur a recto potest & hic ee sensus
Tanta malitia in mundi huius capacitate
uersatur ut ad integrum boni statū mundus
redire uix ualeat nec possit facile recipere
ordinē & p̄fectionem suā in quib; primū con
ditus fuit. aliter. Omnib; p̄po enitenciam in
integrū restitutis solus diabulus in suo p̄manebit

errore Cuncta enim quae sub sole facta sunt in illius arbitrio
& spu malignitatis euersa sunt dum ad eius instinctum
peccatis peccata cumulantur deniq. tantus est nume
rus seductorum & eorum qui de gregedni ab eo raptis
ut supputatione nequeant conprehendi.
Locutus sum ego in corde meo dicens ecce ego magnifica
tus sum & adieci sapientiam super omnes qui fuerunt ante me
in hierusalem & cor meum uidit multam sapientiam & scientiam
Sapientior fuit salomon abraham & moyse & ceteris
sanctis qui fuerunt ante se in hierusalem legimus
in regnorum libris multe sapientie fuisse salomonem
& hoc a deo preceteris donum postulasse mundi ergo cor dei
oculus multam sapientiam & scientiam contuetur.
Non enim ait multam sapientiam & scientiam sum
locutus sed multam sapientiam & scientiam uidit
cor meum non enim possumus eloqui omnia quae sen
timus. & dedi cor meum ut nossem sapientiam & scientiam
errores & stulticiam cognoui quia & hoc est pascio
uenti siue prae sumptio spus. Contrariis contraria
intelleguntur & sapientia prima est stultia caruisse.

stulticia autem carere non potest nisi qui intellexe
rit eam. unde et plura in reb: noxia sunt creata et dum
uitamus ea ad sapientiam erudiamur. aequalis ergo
studii fuit salomoni scire sapienciam errorem et stul
ticiam ut in appetendis aliis et declinandis aliis ueratius
sapiencia probaretur sed in hoc quoque ut in ceteris
dicit pcauisse se ueniens et non ualuisse perfectam comprehe
hendere ueritatem. Quia in multitudine sapientiae
multitudo furoris et qui apponit scientiam adponit do
lorem. Quanto magis quis sapientiam fuerit consecutus
tanto plus indignatur subiacere seuitiis et procul esse a uirtu
tibus. quas requirit et qui adponit scientiam adponit
dolorem. et contristatur merore secundum dominum dolet quod
pro delictis suis. Dixi ergo in corde meo: uenite nunc tempta bote
in leticia et uidebo in bono et ecce eciam hoc uanitas. Postquam
in multitudine sapientiae et adiectione scientiae
dolorem et laborem esse deprehendi et nihil aliud
nisi cassum et cestamen transtulime ad leticiam
ut luxu fruerer congregarem opes diuitis habun
dare et perituras uoluntates caperem antequam

morerer sed in hoc uanitatem meam ipse p spexi.
Dum preterita uoluntas praesentem non iuuat
et ex austa non satiat non solū autem corporalis leticia
sed etiā spiritalis est temptatio possedenti ut in degeā
corripientē stimulo et angelo satanę qui me
colo fizet ne hinc eleuer Risui dixi amentiam
et iocunditati quid hoc facis. quomodo igitur hi qui
circū feruntur omni uento doctrinae insta
bile sunt et in diuersa fluctuant. Sic qui
illo risu cachinnant quem dn̄s in euangelio
fletu dicit eē mutandum. Errores aeculi raptant
non intellegentes ruinā peccatorum suorū
nec praeterita uitia plangentes sed putan
tes breuia bona eē ꝑpaetua et in his exsulantes
quae magis digna sunt planctu. Consideraui in
corde meo ut traderem uino carnem meam et
cor meū deduxit me in sapientiam ut obtinerem
stulticiam donec uiderem quid eēt boni filiis
hominū qd fecerint sub sole numero dierū uitę suae.
Uolui uitam tradere diliciis

ut carnem meam ab omnib; curis liberem quasi
uino sic uoluntate sopinarer. Sed cogitacio mea
et traditio naturalis quam etiam peccatoribus dr̄ auctor
inseruit retraxer̄ et deduxer̄ me in sapientiam requi
rendam stultiamq; calcandam ut uiderem quid nam
esset boni quod homines in uita sua possint agere
circulo. Magnificaui opera mea aedificaui mihi domus
plantaui uineas. Et ceteraus que ad eum locum in
quo ait sapientis oculi in capite eius et stultus in tene
bris ambulat uidetur mihi utile breui cuncta
sermone conprehendere et quasi in unum corpus
sensum diregere ut possint facilius intellegiq; dicuntur
quae putantur in saeculo bona quasi rex et po
tens habui. Aedificaui mihi in excelsum palatia
uitibus colles montesq; conserui. Et ne quid deesset
ad luxum hostos mihi pomaria que plantaui
diuersas arbores instituens quas collectae
in piscinas aque desup inrigarent ut et lon
gus uiror humore p̄ p̄ et nutriretur. Seruorum
quoque siue ancillarum siue emptorum siue

uernaculorum mihi fuit innumera multitudo.
& quadripedum greges multi bouum scilicet & ouium
quantum nullus alter ante me rex habuit in hie
rusalem. Sed & thesauri argenti & auri innume
rabilis condebantur. Quos diuersorum regum
munera & gentium tributa contulerunt. Unde & acce
dit ut ex nimiis opib; ad maiores diliticas prouocarer.
& musicarum artium chori mihi tibiale uoce con
cinerent & uterq; sexus in conuiuis ministraret.
Sed quanto ista crescebant tanto sapientia deerat
nam in quam cumq; uoluntatem me cupido traxerat
infrenis ferebar & per praeceps putabamque
hunc esse fructum laborum meorum sui pse in libidine
luxoriaq; consumerer. Tandem in me reuersus
& quasi de graui somno euigilans aspexi ecce manus meas
& opera mea plena uanitatis plena sordium
plena spiritu erroris intuitus sum. Nihil enim quod
in mundo putabatur bonum bonum potui repperire
Reputans igitur quae essent sapientiae bona,
& quae stultiae mala consequenter in laude

illius hominis erupi qui postuitia se refrenans
uistutum eē possit sectator. Magna quippe dis
tancia est inter sapientiā & stulticiam. & quantū
dies distat a nocte tantum uistutes a uitiis sepa
rantur. Uidetur mihi itaque qui sequitur sapientiā
oculos semper in caelum erigere & in sublime os habere.
subrectum & aeque supra suū sunt uerticem contē
plari qui uero stulticiae & uitiis deditus fit
uersari in tenebris & rerum ignorantia uolutari
& dixi ego in corde meo sicut euenitus stulti
ita mihi eueniet & ut quid sapiens factus sū
ego & locutus sum in corde meo quia hoc quoque
uanitas non enī memoria sapientis cū stulto
in aeternū eo quot ecce dieb; qui sup ueniet
uniuersa obliuio cooperiet & quomodo moriet
sapiens cum stulto. Dixi sapiens & stultus
iustus & impius similiter temoriuntur & omnia
in hoc saeculo mala euentu simili sustinebunt
Quid ergo mihi prodest quod secutus sum
sapientiā & plus ceteris laboraui Rursū cogitaui

& diligenter perscrutaui quod similem memo
riam sapiens & insipiens non habebunt in futuro
quando consummatio ueniet uniuersitatis & ne
quaquam pari scitu tenebuntur quia hic
ad refrigerium ille perget ad poenam. Et odiui uitam
quia malum super me opus quod factum est sub sole
quia omnia uanitas & pascio uenti si mundus
in maligno positus est & in tabernaculo isto apostolus
ingemescit dicens miser ego homo quis me libe
rauit de corpore mortis huius. Recte odio
habet omne quod sub sole factum est. ad comparationem quippe paradisi & illius uitae
beatitudinem in qua spiritalibus pomis & uirtutum
dilicus fruemur. Nunc quidem quasi in
ergastulo & carcere sumus & ualle lacrima
rum in sudore uultus nostri comedentes panem
& odiui ego uniuersum laborem meum quem ego
laboro sub sole quia dimitto eum homini qui
futurus est post me. & quis scit utrum sapiens
sit an stultus & dominabitur in omni labore
meo.

quo laboraui et in quo sapiens factus sum sub sole
sed et hoc uanitas Videtur mihi hec de labore dicere
spiritali qd diebus ac noctibus uir sapiens in scrip
turis laboret et conponat libros ut memoriam
sui posteris derelinquat et nihilominus in man
stultorum ueniant qui frequenter saecundū
puersitatem sui cordis seminant Tunc de hereses
capiant et alienos labores calumnientur. Si enī
de corporalibus diuitiis nunc et de si astis ser
mo est. et quid necesse fuit de labore et opib;
dicere et dominabitur in omni labore meo quo
laboraui et in quo sapiens factus sum sub sole
quae enī sapientia est terrenas diuitias congre
gare. Et conuersus sum ego ut renuntiarem
cordi meo in omni labore meo quod laboraui
sub sole quia est homo cui labor eius in iusticia
et in sapientia et scientia et uirtute et homini
qui non laborauit illi dabit pastem suam.
et quidem hoc uanitas et nequitia magna quid
enī fit homini in omni labore suo et in uoluntate

cordis sui. Quia ipse laborat sub sole quia omnes
dies eius dolorum et iracundiae curarumque et quidem
in nocte non dormit cor eius sed et hoc uanitas;
Ut supra de incerto loquitur herede. qui autem
stultus an sapiens labore alterius fruiturus sit
dns ignoretur. Nunc eadem quidem repetit sed in
illo loco diuersus est sensus. Quod etiam si filio sinoto
si propinquo alicui suam substanciam laboresque
dimitat. Nihilominus tamen in eodem circulo
re(re)currit, ut alter labore alterius perfruatur
et sudor mortui dilicie sint uiuentis. quidem
ut ante iam dixi ad opes terre pertinet sapientia
et scientia et uirtus in quibus se laborasse testatus est
cum sapientiae et scientiae atque uirtutis sit
calcare terrena. Non est homini bonum nisi
quod comedit et bibit et ostendit animae suae
bonum in omni labore suo. Et quidem hoc uidiego
quia de manu dei est quis enim comedet et quis parcet
sine illo quia homini bono coram se dedit sapien
tiam et scientiam et laetitiam et peccatori

dedit sollicitudinem ut augeat & congreget
quae uti uidentur bona ante faciem dei sed & hoc
uanitas & presumptio spiritus. Quid boni est
aut quale dei donum uel suis opibus inhiare & quasi
sicientem percerpere uoluntatem uel alienum
laborem in proprias dilitias uestere & hoc pu
tare esse donum dei. si alienis miseriis & laboribus
perfruamur, bonum est ita que ueros cibos
& ueram sumere potionem. quos de agni carne
& sanguine in diuinis uoluminibus inuenimus.
Qui enim uel comedere uel cum opus est parcere
potest absque dono qui praecepit sanctum canibus non esse
mittendum. & doce quomodo in tempore
conseruis sint danda cibaria. Pulchre
autem homini bono dat deus sapientiam & scien
ciam & laetitiam nisi enim bonus fuerit
& mores suos proprio iuditio antecorrexerit
sapientiam & scientia & laetitiam non meretur
ut ergo bono coram se dedit deus sapientiam & sci
entia & laetitiam. Sic peccator est suo arbitrio.

dere linquens fecit congregare diuitias & hinc
inde peruersorum dogmatum consuere ceruicalia
Quae autem cum uir sanctus & placens deo uiderit intellexit
quia uana sunt & spiritus praesumptione composita
Omnibus tempus est & tempus omni rei sub
caelo incestum & fluctuantem statum condi
tionis humanae in superioribus docuit. Nunc
uult omnia ostendere sibi in mundo esse
contraria & nihil stare perpetuo eorundum taxat
quae sub caelo sunt & intra tempus. Quia
caeteras sunt substantiae spirituales nec caelo
nec tempore continentur. tempus pariendi
& tempus moriendi. tempus plantandi & tempus
euellendi quod plantatum est. Nulli dubium est
quod ostus & interitus hominum deo notus sit
& praefinitus, & idipsum deo esse parere
quam plantare mori quod plantatum est & euellere
Sed quia in esaia legimus a timore tuo domine
concepimus & pasturi uimus & peperimus.
Hoc dicendum est quod a perfecto uiro pastus iste

quid et timore natus est cum dm̄ coeperit amare
moriatur. Perfecta quippe dilectio foras mittit
timorē. Tēpus destruendi et tempus aedificandi
Non possum aedificare bona nisi prius destrueri
m̄ mala. Tempus plorandi et tempus ridendi. nunc
tempus flendi et in futuro ridendi dn̄o dicente.
beati qui lugunt qm̄ ipsi consolabuntur
Tempus plangendi et tempus saltandi. plan
gendum est in presenti ut in futuro saltare
uideamus illam saltacionem quam dauid saltauit
ante arcam testamenti et saulis filiae displiciens
magnis placuit dō. tempus spargendi lapides
et tempus colligendi lapides. hoc est tempus erat
dispergendi populū gentilem et tempus iterum
in ecclesiam congregandi. De quo in euangelio
scriptum est. potest ds̄ de lapidibus istis suscitare
filios abrahae. tempus āplexandi et tempus
longe fieri ab amplexu. Non potest humana
anima semp̄ in sublime tendi et de diuinis
et alcioribus cogitare. nec uigiter esse in contēpla
tione

rerum caelestium sed interdum necessitatib;
corporis indulgere. propterea tempus est
amplexandi sapientiam & eam stritius continen
di. & tempus relaxandi mentem ab intuitu
conspexuq; sapientiae. ut curę corporis & his quib:
uita nr̄a absque peccato indiget seruiamus.
Tempus adquirendi & tempus pdendi. tempus
custodiendi & tempus proiciendi. tempus fuit
querendi pdendi custodiendi isrhl. tempus proici
endi illum uel ceste tempus querendi populū
ex gentib; & tempus pdendi populū iudaeorum
Tempus custodiendi credentes ex nationibus & tēp'
abiciendi incredulos ex isrhl. Tempus scindendi
& tēp' consuendi Sr̄ nazoza destruitur ut aedi
ficet ecclesia. tempus tacendi & tēpus loquendi.
discamus itaque prius non loqui ut postea ad
loquēdum ora reseremus. sileamus cesto tempr̄
ad preceptoris pendamus eloquia. nihil nob ui
deat rectū ēē. nisi quod discamus ut post multū
silentiū de discipulis efficiamur magistri:.

tempus amandi et tempus odiendi. tempus
amandi legem et eaq; ex lege imperata fuerant
circumcisionem hostias sabbatum neominias. tep'
odiendi ea euangelii gratia succedente. tempus
belli et tempus pacis. quamdiu in hoc mundo
sumus tēpus est belli cum migrauerim' de hoc saeculo
tempus aduenit et pacis in pace enim est locus dī
et ciuitas nrā hierusalē. de pace sortita est uoca
bulū. Nemo ergo nunc sēpu et ee securum in tēpore
belli ubi cestandum est et arma apostolica
tractanda ut uictores condam requiescamus.
In pace: Quae habundantia est facienti in quib;
ipse labor ut uidi occupationem quā dedit ds
filius hominum ut occupent' in ea. Uniuersa fecit
bona in tempore suo et quidem saeculum,
dedit in corda eorum ut non inueniat homo opus
quod fecit ab initio usque in finem. Mihi autem
ab haebreo qui me in scripturis erudiuit ita
expositum est. Cum omnia suo labantur
tempore. et sit tempus distruendi et aedificandi

plangendi atq; ridendi tacendi atq; loquendi &ce
teraq; dicta sunt de tempore. quid frustra conamur
extendi et breuis uitae labores putamus ꝑ p&uos
nec contenti sumus secdm euan zelium malitia diei
nihilque in crastinū cogitemus. quid enim habere
possumus in hoc seculo amplius laborando in quo id
tantum a dō hominib; datum est ut alius alia sec
tando haberet in quibus erudire exercere se possit.
Ds enim omne quod fecit bonum est. quia
uicissim iuxta dispositionē dī bonum est unum
quodque cū opus sit dedit ds quoque mundū
ad habitandū hominib; ut fruantur uarietatib;
temporum & non quaerant de causis rerum naturaliū
quomodo creata sint omnia. quare hoc uel illud
ab initio mundi usq; ad consūmationem fecerit
crescere manere mutari. Cognoui qm̄ non est bonū
nisi lactari et facere bonum in uita sua. et quidē
omnis homo qui comedit et bibit et ostendit bonū
in omni labore suo et dono dī est. Colonus et
hospis mundi homo datus est ut breuis uitae suae

fruatur tempore et ipse prolixioris aetatis
abscisa cunctaque possidet quasi ad alia profectu
rus aspiciat et quod potest beneficiat nec frustra
ob congregandas opes cogitationibus torqueatur
Neque se putet plus de suo labore lucrari posse
quam cribum et potum et si quid de opibus suis in bonis
operibus expenderet hoc solum donum dei est
Ex quibus non utquidam aestimant ad luxoria
et dilicias et ad disperationem saecundum illud
isaiae. Manducemus et bibamus crasenim
moriemur instar animalium prouocamur.
Sed secundum apostolum habentes uictum et uestitum
his contenti sumus quidquid habere possumus
supra in pauperibus nutriendis et egentibus
largitione consumimus. Sed ut altius ascen
damus quia caro domini uerus est cribus et san
guis eius uerus est potus; hoc solum habemus
In praesenti saeculo bonum si uescamur carne ei;
cruoreque potemur. non solum in mi[illegible]sterio sed
etiam in lectione scripturarum uerus est enim

erbus et potus qui ex uerbo dn̄i sumitur scientia
scripturarum Cognouio mā quae fecit ds̄ ipsa erunt
in aeternum super illa non potest adici et n̄ potest auferri
et ds̄ fecit ut timeant a facie eius. Nihil est in mun
do quod nouum sit soli scursus et lunae uices
et terrae arborumq; siccitatis uel uiror cū ipso mundo
nata sunt atq; con[illegible]reata et idcirco ds̄ certa
sectione cuncta moderatus est et ius sit humanis
usibus elimenta seruire ut homines haec uidentes
intellegant eē prouidentiam et ti[illegible] meam a facie dī
dū ex rerum qualitate cursu ordine atq; constantia
intellegunt creatorem Inuisibilia enī dī p ea quae
facta sunt intellecta conspiciuntur sempiterna q̄q;
uirtus eius et diuinitas. Quid est quod fuit ipsum
quod est et quae futura sunt iam fuerunt et ds̄
quae erit eum qui p secutionē patit uel prete
rita t praesentia uel futura et fuerunt et sunt
et erunt uniuersa quae cernimus; Sol qui nunc
oritur sed antequam nos essemus in mundo fuit
post
et quam mortui fuerim: oriturus est. Solem enim

nominauimus ut ex hoc intellezamus et cetera
eē eadem que fuerunt quae si uidentur per condi
tionem mortis perire non pereunt quia rursum
rediuiua succrescunt et nihil in ꝑpetuum interit
sed renascitur et quasi cum quodam fenore reuirescit.
hoc est enim quod ait et ds quaerit eum qui ꝑ se
quutionem patitur. Si autem haec de cunctis
que in mundo sunt dicuntur de homine nulla
dubitacio est quin mortuus renascitur. utatur
quoq; hoc testimonio in ꝑsecutione zentilium
est enim ds ad consolandum eum qui in mastrio
perseuerat et quia omnes iuxta apostolum
qui pie uiuere uolunt in xpo in hoc saeculo ꝑsecu
tionem patiuntur habent consolationem quia
ds quaerit ꝑsecutionē patientem. Sicut requirit
sanguinem interfecti. adhuc uidi sub sole locū
iudici ubi impietas locū iusticiae ubi iniquitas. dixi
ego in corde meo iustū et impium iudicabit ds quē
pus: omni uoluntati sup omne factū ibi. Sub sole
in quid isto ueritatem et iudicium exquisiui et iudi.

et iam interiuditium ipsa subsellia non ueritatē
ualere sed munera aliter arbitratus sum aliquid
iusticiae in praesenti seculo geri et uel pium
pro suo nunc merito recipere uel impium pro
suo scelere. Postea uero concordemeo conlo
quens et reputans intellexi non p partes dm̄
et per singulos iudicare. Sed in tempus futu
rum reseruare iuditium ut omnes pariter
iudicentur et secundū uoluntatem et opera sua
ibi recipiant. hoc est enī quod ait et tempus
omni uoluntati et sup omne quod fac tū est ibi
id est in iudicio quando dn̄s coeperit iudicare
tunc futura est ueritas nunc iniusticia domi
natur in mundo. Dixi ego in cordemeo de lo
quella filiorum hominū quasi paratillos dr̄s
ut ostenderet quia ipsi iumenta sunt sibi.
quia euentus filiorū hominum et euentus
pecoris euentus unus est eis sicut mors huius
ita et illius mors et sp̄s unus eis omnib; et amplius
homini a pecore nihil est; quia omnia uanitas

omnia uadunt in locum unum. Omnia facta sunt
de humo & omnia reuertentur ad humum. Et quis
scit spiritus filiorum hominum si ascendat ipse sursum
& spiritus pecoris si discendat ipse deorsum in terram.
Non mirandum est in presenti uita interiustum
& impium nullam esse distanciam. nec aliquid
uiscitus ualere. sed in cesto euentu omnia uolu
tari; cum etiam inter pecodes & homines se
cundum corporis uilitatem nihil deferre ui
deatur, fit eadem nascendi conditio sors. unci
moriendi; similiter procedimus ad lucem
aeque desoluemur in puluerem; Si autem
uidetur haec esse distantia. quod spiritus hominis
ascendat in caelum. & spiritus pecoris discendat
in terram; quod istud cesto auctore cognouimus.
quis potest nosse utrum uerum an falsum sit
quod speratur. hoc autem dicit. non quod
animam putet perire cum corpore. uel unum bestiis
& hominibus preparari locum; Sed quod
ante aduentum xpi. omnia pariter adferos in

ducerentur, Unde et iacob ad inferos discensurum
sedicit. Et pios et impios in inferno quaeritur reten
tari; et in euangelio chaus mate interposito
apud inferos. et abraham cum lazaro. et diuite ee
in suppliciis testatur; et reuera antequam flā
meam illam rotam. et igneam rumpheam ad para
disi forem xp̄s cum latrone reserare et dausa erat
caelestia. et sq̄m pecoris hominisque ęqualis uilitas
coartabat. et lic et aliud uidetur de solui. aliud
reseruari; tamen non multum inter erat perire
cum corpore an in infernite nebris deteneri;
Recurramus ad singula et cōmatica genere dicendi
iuxta ordinem suum breuiter deseramus, Dixi ego
de lo que la filiorum hominum quasi paratillos ds̄.
ut ostenderet quia ipsi iumenta sunt sibi, Hoc
solum in quid inter homines et iumenta ds̄ ee uoluit.
qui a nos loquimur illa sunt muta, Nos uolun
tatem sermone proferrim illa torpescunt silentio;
et cum tantum sermone deferamus a bestiis.
tamen ostenditur nobis. quod iuxta corporis

fragilitatem pecora sum; Sicut iumentum
moritur. ita moritur & homo. & unus omnibus
flatus est. & aer iste quo alimur; hoc enim ait.
& sps unus omnibus. & amplius homini a pecore
nihil est. quod ne putaremus dici. & iam de anima
intulit. omnia facta sunt de terra & reuertuntur
in terram. De terra autem. nihil aliud nisi corp
factum est. & signanter de corpore dr. terra es
& in terram reuerteris; Quod autem uidetur
eē blasphemum; Quis cognoscit sps filiorum
hominum si ascendat ipse sursum. & sps iumti si
descendat ipse deorsum in terram; Non inter
pecodes & homines. saecundum animę dizni
tatem. nihil inter eē contendit; Sed adiciendo;
Quis difficultatem rei uoluit demonstrare?
pronomen enim quis in scripturis scis. non pro
impossibili. sed pro difficili semp accipitur;
ut ibi. zenerationem eius quis enarrabit? & in
hieremia; & homo est & quis cognoscet eum. Int
homines igitur. & bestias haec sola differentia;

quod sp̄s hominis ascendit in caelum. & sp̄s iumēti
cum carne dissoluitur. haec interim iuxta litterā,
Quantum autem ad intellegentiam spiritalem
pertinet. qm̄ homines & iumenta saluos faciet ds̄.
& in alio loco; iumentum suum in quid apud te.
& ego semp̄ tecum; & in omnibus prophetis homines
et pecora in hierusalem saluanda dicuntur;
et impleri terram repromissionis pro hominib;
pecoribus & armentis; quis scit utrū scs̄ qui hominis
apellatione dignus est ascendat in caelum.
& utrum peccator qui iumentum uocatur dis
cendat in terram, fieri enim potest utrūque;
pro incertouitate huius statu ut iustus concidat
peccator resurgat; & non numquam euenit
ut rationabilior & eruditus in scripturis id est
homo non circumspecte agat neque ut sua
scientia dignū est uiuat. & deducatur ad in
feros & simplicior quisque atq; rustitior.
qui iumentum hominis conparatione dicatur,
melius uiuat & martyrio coronetur.

& paradisi sit colonus; & uidi quia non est bonum
nisi quod laetabitur homo in opere suo; quia haec est
pars eius. quis enim adducet eum ut uideat. quod
futurum est post ipsum; nihil est ergo in uita ista
bonum nisi quod laetetur homo in opere suo; fa
ciens elimosinam. & futuros sibi thesauros. in
regno caelorum preparans; deinde hanc solam
habemus portionem quam nec fur nec latro
ualet nec tirannus auferre atque nos post
mortem sequetur. non enim possumus cum
haec uita fuerit desoluta rursum nris laboribus
perfrui aut scire quae futura sunt in mundo post haec
& conuersus ego uidi uniuersas calumnias quae
fiunt sub sole & ecce lacrimae eorum qui calumnias
sustinent & non est qui eos consoletur. & in manibus
calumniantium eos fortitudo & non est eis consola
tor; Illuc mentem meam oculosque conuerti
ut uiderem calumniatores & calumniam susti
nentes. & ecce quia potenciorib; obprimuntur
lic & lacrimis quas in calamitatibus habent rei

inuidiam protestantur. tamen consolatorem
nequeunt inuenire, & quo maior miseria sit
& inconsolabilis dolor calumniatores uidet
in suis iniquitatibus fortiores & hec est causa. quod
non ualeant consolari; & laudaui ego mortuos.
qui iam mortui sunt. superuiuentes. quicunque ipsi uiuunt
nuncusque & melior super hos duos qui nondum
natus est qui nondum uidit opus malum quod factum
sub sole; ad conparationem miseriarum
quae in hoc saeculo mortales premunt felitiores
iudicaui mortuos quam uiuentes; melior autem
est his duob; uiuente uidelicet & defuncto qui nec
dum natus est; alius enim adhuc mala patitur.
alius quasi de naufragio nudus euasit; porro
qui nec dum natus est in eo felitior est quod
nec dum mala mundi expertus est. hoc autem dicit;
non quod qui nec dum natus est ante sit quam nas
catur & in eo felicior. quia nec dum corpore.
pregrauatus est; sed quod melius sit omnino
non esse. nec sensum scientiae habere quam infelicit

uel ee uel uiuere. quomodo & de iuda dns loq; bat:
futura eius tormenta significans. melius erat non
nasci homini illi; quod melius illi fuerat omnino
non esse quam aeternos cruciatos ppeti, & uidi
ego uniuersum laborem & simul honorem uirtutemq;
operis quia emulatio uiri a sodali ei; & quidem
hoc uanitas & psumptio spis... uidi omnem fortitu
dinem & gloriam laborantium & deprehendi bonum
alterius ee alterius malum; dum inuidus alienam
felicitate torquet & patet insidiis gloriosus. &
sic nihil aliud quam homines non suas flesemiserias.
uel lugere propria peccata sed meliorib; inuidere;
Stultus conplexus est manus suas & comedit
carnes suas; quia alienae felicitati inuidet.
& quasi spu furoris raptatur & inuidiam in sinu suo
reciperit & enutrit & eam in pectore suo. iste come
dit animam suam & carnes suas; quanto enim
cui inuidet feliciorem uiderit. tanto ipse amplius
contabescit & deperit & paulatim zelo & liuore
destillat. Melior est plenus pugillus cum requie.

quam plenitudo duarum manuum laboris et pre
sumptionis spr̄: Melius est modicum habere iustum.
quam diuitias peccatorum multas. & in prouerbiis.
Melior est parua acceptio cum iusticia. quam multa
germina cum iniquitate; Eligantur iusticia requiem
habet iniquitas laborem. & quia singularis numerus
in bono semp accipitur. duplex in malo; prop
tere a unus pugillus requiem habet & duae manus
labore sunt plene; & conuersus sum ego. & uidi ua
nitatem sub sole est unus & non est secundus. & qui
dem filius frater non est nec est finis omni labori ei;
& quidem oculus eius non satiatur diuitiis; & cui
ego laboro & fraudo animam meam a bonitate.
sed & hoc uanitas & distinctio pessima est; Conuersus
sum ad alios & uidi eos plus quam necesse est labo
rare. congregare opes & non uti congregatis habere
omnia incubare diuitiis. seruare alteri & suo labore
non p frui; maxime cum nec filium. nec fratrem
habeant nec propinquum ut uideatur pritis
labor necessariis reseruatus; Nihil itaq; uanius ee.

Ad noct. ā Bn̄dicta tu. ℟. Vnē dn̄s n. ā sic myrra. ℟ Celi c. ā Ante tho ℟ Vni ē t ū Diffusa. Pat̄ nr̄. Let
Iuoib̄ req. ℟ Sc̄a ꝯ im. ū Bn̄dicta t. Et sic i sy ℟ Beata es m Quasi c. ℟ Felix n. Mat̄ t ā assūpta
℟ Vn̄s t. ℟ Iubil. ℟ Vs̄ ds̄ ℟ Bn̄d. ℟ Laud d. d. c. ā assumpt̄ Cap̄ Ego mat̄ p. ꝯ. Oglosa ū due m ā Sub
ua ℟ Bn̄dict. Pat̄ n. ū due m. Vigil m. Oro Vs̄ qui d beate m. Ad. ii. Ps̄ m. ym. Rex ꝯ. c. ā Maria ūgo
ad dn̄m c. ℟ Leuaui oc. ℟ Letat̄ sū ā Mat̄ Cap̄ Ego q̄ uitis. R̄ xpe ū Qui. G. ū post p. Pat̄. ū Spc̄ sib

deprehendi quam cum hominē qui diuitias congre
gat: cui eas relinquat ignorans;
melius est duos quam unus quibus est merces bona
in labore suo. quia si ceciderit unus erit et particeps
sotium suum; uae uni cum ceciderit et non est
secundus qui erigat eum et quidem si dormiant
duo etiam calorerit illi s. et unus quomodo cale
fiet et si ualuerit super eum unus duo stabunt
aduersum eum et funiculus triplex non cito rumpet;
Dr quid boni habeat amicorū contubernium
et in commune solatium; Quia et alterius ruina
alterius auxilio subleuetur; et curas dometicas
ipsius quoque noctis requiem melius exigat. ille
qui fidum amicum habet quam qui solus opib;
incubet requisitis; quod si ritibus fuerit quis ini
micus contra unum sur[illegible] in becillitatē
alterius amici solatio sustentari et quanto duo
uni differant si amore coniuncti sunt. tanto etiā
trium contubernium plus ualere; et enim uera
caritas et nullo uiolata liuore quanto

redo in dm. v. aue m. oro Conde qs omp̄o ds. ad. iii. Ps m. a Inodore. l. Adte t o. l. Gisi qa d.
Qui cōfide a Inodore. Cap Trahe me. R Sca ꝯ in v. m. v Ora p n. p. c oib scis. v Diffusa ꝯ g. Pat nr
Porrige. n. ds ad. vi. Bndict f. l. Incurrendo l. Gisi dns e. l. Beati os. a Bndicta filia Cap
go m. t. p. R. Adte confugimus. v Hras de. v Spe tua. Beate ꝯ glose. ad. viii. a Pulch es. l. Sepe. e
epfund. l. Dne n e a Pulch. Cap Ecce t. p. R Ostella m. v Vt t. p. v Adiuuat e. d. Oro Concede

augetur numero tanto crescit et robore; haec interim
secundum literam ceterum secundum spiritalē
intellegentiam; melius est habitantem in se
habere xpm quam solum patere insidiis inimici
aduersantis. merces quippe contubernii
statim in ipsa societatis utilitate monstratur;
Si enim ceciderit unus. xps erigit pasticipē
suum; uae quippe ei qui cum corruerit. xpm
in se non habet erigentem; quod si etiam unus
dormierit hoc est sin morte desolutus fuerit.
et secum xpm habuerit calefactus citius
reuiuescet; et si aduersus hominē robustior
in expugnando diabulos extiterit. stabit homo
stabit et xps pro homine suo pro sodali suo;
Non quod solius xpi aduersum diabulū
uistus infirma sit sed quod liberum homini
relinquatur arbitrium et ad nitentib; nobis
ipse in proeliando fortior fiat; quod si etiam
pat et filius et sps scs aduenerit. non citorū pet
ista sodalitas; Superius ait. et quid est si dormi
ant duo

etiam calor erit illis et unus quomodo cale fiet;
Nisi enim xpus nobiscum dormierit et in morte quie
uerit calorem aeterne uitae accipere non ualebimus;
Melior est puer pauper et sapiens quam rex; Senex
et stultus qui nescit prouidere in posterum; Quoniam de
domo uictorum egreditur in regem; Qui etiam in
regno eius natus est pauper uidi uniuersos uiuentes qui
ambulant sub sole; Cum adoleste secundo qui con
surget pro illo. non est fines omni populo eius
et uniuersis qui fuerunt ante illos et quidem nouis
simi non laetabuntur in eo; Origenis et uicturi nostri
In hoc capitulo non multum inter se diuersa senserunt;
Post generalem enim illam sententiam que omnibus
patet; Ut melior sit adulescentulus pauper et sapiens
quam rex. senex et insipiens et quod frequenter eue
niet; Ut ille per sapientiam suam etiam de carcere
regis egrediens imperet pro dominatore puerso
et rex insipiens per datim perium quod detenebat;
Super xpm et diabulum hunc locum interpretatis;
quod puerum pauperem et sapientem xpm.

uelle Intellegi puerum iuxta illud. Magnum
tibi est uocari te puerum meum. pauperem uero quia
pauper cum diues esset factus est & sapientem, quia
proficiebat aetate & sapientia & gratia apud dm̄
& homines; Iste natus est in regno senis; & idcirco
dicit; Si ex de hoc mundo regnum meum ministri
mei certarent pro me ut non traderer iudaeis;
Nunc autem non est de mundo regnum meum
in illius itaq; stulti senis regno; Qui ostendit ei
omnia regna mundi & gloriam eorum natus est
optimus puer; & de domo uinculatorum.
de quib; hieremias in lamentacionib; loquitur
dicens; ut humiliaret sub pedib; eius omnes uictos
terrae; processit ad regnum & habuit in regionem
longinquam; & contra eos qui eum super se regnare
nolebant; post aliquantum temporis reuersus
est rex; Prosago itaq; spu uidit ecclesiastes omnes
uiuentes qui possunt adulescentes participes
esse dicentes; ego sum uita. ueteri stulto rege
dimiso xpm̄ sequi; Simulq; duo & isrl populi significantur;

prior qui in adventum dni fuerat & posterior qui ante
xpm pro xpo suscepturus est. Quod prior poenitet
non sit abiectus; prima quippe ecclesia & iudaeis
& aptis congregata est in fine iudei qui ante xpm
pro xpo suscepturi sunt non la & abuntur in xpo;
Custodi pedem tuum cum uadis in domum dei
& ad propinqua ut audias; Sup donum enim
insipientium sacrificium tuum qr nesciunt qd fa
ciunt malum; Precepta da tuitae & non uult offendere
tuntes ad ecclesiam; non enim ingredi domum dni
sed sine offensione ingredi laudis est; Et si eet
omnium qui sunt in ecclesia dei audire sermonem
nunquam addidisset; & ad propinqua ut audias,
Deniq; moses solus ppe accedebat ad audien
dum dm caeteri accedere non ualebant; Quod
stulti nescientes remedium ee peccati estimant
oblationem humerum dno satis facere se posse.
& ignorant. Hoc quoq; malum ee adq; peccatum;
Non oboedientia & bonis operibus sed donis
& iustimis emenda reuelle quod fecerunt.

Noli festinare in ore tuo et cor tuum non festinet
ad proferendum uerbum in conspectu dei. dns in caelo
et tu super terram. propter hoc sint uerba tua pauca
quia ueniet somnium in multitudine sollicitudinis
et uox stulti in multiplicatione sermonum; Hoc
docet ne aut loquentes aut cogitantes plus de deo
quam possimus opinemur. sed sciamus in becillitatem
nram; Quantum caelum distat a terra tantum
nra opinatio a natura illius separetur. et idcirco
debere uerba nra esse moderata; Sicut enim qui
in multis cogitationibus est ea somniat frequenter
de quibus cogitat. ita qui plura uoluerit de diuini
tate deserere incidet in stulticiam. et multiloquio
enim non effugitur peccatum; Cum uotum uoueris deo
nemoreris reddere quia non est uoluntas
insipientibus quecumque uolueris reddere; Melius est
non uouere quam uouere et non reddere; Pre
cipitur xpiano ut fidem opere conpleat et non sit
similis iudaeorum; Qui spondentes;
Omnia quecumque dns precipit faciemus adorauerunt

idola. & post uerberatos seruos & lapidib; oppressus;
Nouissime ipsum quoq; patris familias filiū trucida
uerunt; Melius est ergo ancipitem diu librare
sententiam quam in uerbis facilem in operibus eē
difficilem; Seruus enim quiscit uoluntatem dn̄i sui
& non faci & ea uapulauit multis; Non des ostiū
ut peccare faciat carnem tuam & ne dixeris in cons
pectu angeli quia ignorantia ÷ ne irascatur dn̄s
sup uocem tuam & disp dat opera manuū tuarum;
His uerbis arguntur hii qui de uitio carnis conque
runtur. & aiunt se corporis necessitate conpulsos
ea facere quae nollent; Noli itaq; aituanas
excusationes querere & dare occasionem carni tuae
ad peccandum & dicere non ego pecco sed habitat
in carne mea peccatum; Non enī inuentum uerba
transeunt sed ad p̄sentia angelo qui unicuiq; adhesit.
Comes statim p̄feruntur ad dn̄m; Et si hoc
dixeris dn̄m prouocas quasi auctorē mali
atq; peccati ut iratus sit & si quid uideris
boni habere au ferat de manib; tuis. t ceste talia

sentientem tradat te in reprobum sensum ut facias ea
que non conueniunt; Quia in multitudine sōniorum
& uanitatis uerba plurima sed dm̄ time; Quia dixi
atq; praecepi non des tuum os ut peccare facias carnē
tuam & queras uarias excusationes hoc nunc
Infero qm̄ in somno uitae istius quauiuimus multa
possumus inuenire quae nob̄ ueri simili a uideant̄
& nr̄a excusa se peccata Propterea admoneo
ut id solū caueas ne putes dm̄ absentem sed eum timeas
& scias cunctis operibus tuis adesse; p̄ sentemteq;
liberi arbitri conditum non cogi sed uelle qd̄ facias:
si calūniam pauperis & rapinam iudicis & iniusticias
uideris in regione nemireris sup negotia quia excelsus
sup excelsum & excelsiores sup illos & amplius
t̄re in omnib; est rex in agro culto; Si uideris
calumniam pauperis qui beatus in euangelio p̄
dicatur & resurgere noiusticiam nemireris
& tibi nouum aliquid ēē uideatur; Excelsus
quippe sup excelsum haec respicit dñs quia angelos
suos sup iudices & regestre posuit qui possūt utiq;

prohibere iniusticiam & magis in terra ualere iusti
tiam quam quaeuis hominum potestates; sed qm̄
seruat in finem iuditium & in consumatione mundi
quando in maturas segetes messores uenire
iussurus: ut separetur triticum & lolium
tradatur incendio; Ideo nunc expectat & defert
iudicium. quam diu ager mundi istius plenius excolit.
Dn̄s autem in parabola zizaniorum & tritici expo
suit qd ager sit mundus; Qui diligit argentū non
saciabit argento. & qui diligit diuitias n̄ fruet eis sed
& hoc uanitas; In multitudine ꝑ bonorum multis
qui comedent ea; & q̄: fortitudo habenti illa
nisi ut uideat oculis suis; Auarus ergo hic describit
quod nūq; opib; expleatur quanto plus habuerit
tanto plus cupiat; Nihil ergo in quid ecclesiastes
p̄ s̄ diuitiae possidenti ea nisi hoc solū ut uideat
quae possideat; Quanto enim maior fuerit sub
stantia tanto plures ministros habebit qui opes
deuorent congregatas; Ille autem uideat tantū
quod plus quā unius hominis cibū capere n̄ possit;

Dulces somnus operanti siue paululū siue plus
comederit. & satiritas diuites n̄ sinit dormire;
porro quia somnus cōmunis de hac uita & citus
appellatur; melior erit requies eius qui operatur
in p̄senti & secundū uires suas bonis operib;
conuersatur. quā eorū diuitiae de quibus salua
tor ait; Ue uobis diuitib; quia recipistis conso
lationē uram; Est langor pessimus quem uidi
sub sole diuitias custodiri in malum possidentis
eas; Et peribt diuitia ille in distentione pessima
& genuit filium & non est in manu eius quicquā
& que est fortitudo habenti illas nisi uti uideat
oculis suis quia sicut exiuit ab utero matris suae
nudus reuertitur uteat sicut uenit. & nihil
accipiet de labore suo ut teneat in manu ipsius.
Sed & hoc uanitas & langor pessim; Sicut
enim aduenit ita & habebit & quae habun
dantia ei; Qui laborat inuentum & quidē
omīs dies ei; in tenebris & luctu & iracundia
multa & langor & insania; De philosophis.

mihi uidetur uel heretici dicere. qui congregant
diuicias dogmatum in malum suum et nec reptores
utilitatem possunt aliquam consequi. nec sectatoribus
suis fructum relinquere per peruum; Sed et ipsi
discipuli reuestuntur in terram perduntque
diuitias ab eo qui dixit; perdam sapientiam sapien
tium et prudenciam prudentium reprobabo. uere
quippe sicut egressi sunt de utero matris suae
de peruersa uidelicet ecclesia eiusque contraria de
qua scriptum est; Quae sursum est hierusalem
libera est que est mater omnium nostrorum;
sic nudi uadunt inuentum et nihil laborantes
doctrine suae secum ferent. quia defecerunt scru
tantes scrutacione. et feruntur omni uento
doctrine nec habent lucem sed in tenebris sua
comedunt sacramenta. et semper in infirmitate.
semper in iracundia sunt thesaurizantes sibi
iram in die ire non habentes propitium dominum;
ecce quod uidi ego bonum quod est optimum comedere
et bibere et cernere iocunditatem in omni

laboresuo quodlaborauit subsole in numero
dierum uitaesue quosdeditei ds; haecquippe
parseius; sed & omnis homo cuidedit ds diuitias
& substantiā concessitq; ei utuescerēt ex eis &
partem tollerēt suam & laetarētur delaboresuo;
hoc dī donū est; Non enī multū recordabitur
dierū uitae suae quia ds occupat inlaetitia coreius;
Vult iuxta apostolum spiritalem escā & spiritalē
potum adō datū intellegi / & uidere bonitatem in
omnilaboresuo; quia ingenti labore & studio
uera possumus contemplari bona. & hec pars nrā
utinnrō studio & labore laetemur; Quodlicet
bonū sit tamen donec xps manifestet uitanrā /
necdū plene bonum est / & ideo non multū recor
dabitur ds dierum uitae nrae; est malum quoduidi
subsole / & frequens apud homines; Vir cui dedit
ds diuitias. & substantiam. & gloriam. & nihil deest
animae eius ex omnib; q: desiderauit; & non dedit
ei ds potestatem utmanducaret ex eo. sed uir
alienus & peregrin comedit illud. hec uanitas & lan
guor

L

pessimus ÷ . Si genuerit centum liberos & annis
multis uixerit & plures fuerint dies annorũ ei:
& anima eius non repleatur bonis nec sepulchrũ
fuerit illi ; Dixi melius ab eo eẽ abortiuũ ; In ua
nitate quippe uenit & in tenebris uadit & in
tenebris nomẽ ei: absconditur . & quidẽ solem
ñ uidit nec cognouit requies huic magis quã illi
& si uixerit mille annos duplices & bonitatem
non uidebit . nonne ad locum unum omã
ꝓperãt . Potest hoc de isrhl accipi quod dede
rit illi dñs legem & proph & ast testamentum
& repromissionem & saluatore dicente ; aufe
retur a uobis regnũ dĩ . & dabitur genti facienti
fructus eius ; Haec omnia ad alienũ & peregrinũ
de gentib; translata sint populũ . ut uide
ant illi bona sua & non fruantur ; multoq: nos
conditionis eẽ meliores . qui quasi abortiui &
nouelli putamur ab eis . quã illi qui sibi in anti
quitate ad blandebant de patrib; gloriantes
adq: dicentes ; pater nr̃ est abraham & tamen

ad unum locum & nos & illos properare to ÷ ad
iuditium dī, Omnis labor hominis in ore ipsius.
& quidem anima eius non implebitur quidenī
est amplius sapienti a stulto quid pauperi
nisi scire ut uadat contra uitam suam; Potest hoc
intellegi de ecclesiastico uiro qui in scripturis
eruditus caelestibus omnem laborem habet
in ore suo & anima eius non impleatur dū sēp
cupit discere & in eo plus habet sapiens quā
insipiens qui aproperat cū paupere illo. qui
in euangelio beatus dr̄ ad ea conprehendenda
quae uitae sunt & ambulat: astam & an
gustam uiam quae ducit ad uitam; & paup
est a malis operibus & scit ubi xp̄s qui uita est cō
moratur; Melior est aspectus oculorum sup
ambulantem in anima sed & hoc uanitas
& praesumptio sp̄s id est melius ÷ iuxta sensū
cuncta agere qui animae est oculus quā uolun
tatem cordis sequi. hoc est enī ambulare in anima
uel ceste sup bum & sibi placentē arguit;

t hoc ostendit; Melius esse exire de saeculo
& carere tribulationibus atque in cesto uitae statu
quam ingredientem mundum hec omnia sustinere;
Vel certe quod in morte quales simus notum sit.
In exordio uero nascendi quales futuri sumus ignoretur;
& quod natiuitas alligat corpore libertatem animae
mors resoluat; Melius est ire ad domum luctus
quam ire ad domum conuiuii; In quo finis est omnis
hominis & qui uiuit respiciet ad mentem utilis est
ad exequias funeris quam ad domum ire conuiuii;
Quia ibi de recordatione conditionis nrae & fragili
tatis humane ex presenti cadauere comonemur;
In conuiuio autem laeticia & iam si quid timoris habere
uideamur amittimus; Melior est ira quam risus
quia in merore uultus emendabitur cor;
Risus desoluit sapientem ira corripit & emendat;
Irascamur & nobis quando peccamus irascamur
& aliis per tristiciam quippe uultus melior fit & animus
ut interpretatus est summam & idcirco uae
nunc ridentibus quoniam ipsi lugebunt; Cor sapientis.

in domo luctus. Et cor sapientis in domo latericiae;
Beati inquid saluator lugentes quoniam ipsi consola
buntur; Lugebat et samuhel regem saul omnib;
diebus uitae suae. et paulus super eos qui post pec
cata uaria noluerunt agere poenitenciam
lugere sedicit; Cor igitur sapientis uadit ad
domum talis uiri qui se corripiat delinquentem.
et adducat ad lacrimas qui pro uoce propria
flere peccata. et non eat ad domum latericiae
ubi doctor adulator et decipit ibi non conuersi
onem audientium. sed plausus quaerit et laudem;
Melius est audire correptionem sapientis super
uirum audientem carmen stultorum quia sicut
uox spinarum sub olla. sic risus stulti sed et
hoc uanitas; Melius est enim a sapiente corripi
quam per adolationem blandientis decipi;
Cui simile est illud; Meliora sunt uulnera amici
quam uoluntaria oscula inimici; Sicut enim
uox spinarum sub olla ardentium strepitum
reddit in suauem; Sic et palpantis uerba magistri

non proderunt ue ad curas saeculi quae spinę
interp̄tantur auditores suos cohortantis
uel futuro eos incendio p̄parantis; Calumnia
conturbat sapientem. & perditcor fortitu
dinis eius; Nunc sapientem in p̄fectu
positum accipe saecundum illud. argue
sapientem & diligete; Sapiens quippe
p̄fectus. nulla argutione indiget; nulla
calumnia conturbatur; Vtamur autem
hoc uersiculo. si quando iustum uirum atq;
sapientem uideamus calumniam sustinere.
& turbari de iniquitate iudicis. nec dm̄ statim
subuenire prae sentem; Melius est
nouissimum sermonis. quam principium ei;
Dum in hoc saeculo sumus omne quod scim̄
principium est; Cum autem uenerit
quod p̄fectum est. in nouissimis consumati
erimus; melior paciens sup̄ excelsum sp̄u.
quia superius iram concesserat dicens;
Melior est ira. quam risus; Ne putaremus
iram que est in passione laudari; nuc̄ pre
cipit iram poenitus eē tollendam; Ibi enim
pro correptione in peccantes & eruditione.
in minores iram posuit; Hic uero patientiā

quae non solum in angustiis sed in lactioribus
necessaria est. ne plus quam decet exaltemur;
Videtur mihi et qui nunc excelsus apellatur
spu in euangelio pauperi spu esse contrarius.
qui in beatitudine ponitur; Ne festines in spu
tuo ut irascaris. quia ira in sinu stultorum
requiescet; Non quod concedat tardius irascendum
id circo nunc dicit; Ne festines in spu tuo irasci.
sed quodcumque furens et recens fuerit ira dilata
facilius possit sedatum auferri; et quia
semper ira iniuncta superbiae desiderat ultionem;
Melior est ut supra patientem dixit esse
quam eum qui excelsus est spu. et nunc signum
insipientia dedit. quia quamuis aliquis potens
exaestimetur et sapiens; Si iracundus sit in
sipiens arguatur; Ira quippe in sinu stultorum
requiescet; Ne dixeris quid factum est
quia dies priores meliores erant quam isti.
non enim sapienter interrogasti de hoc;
Ne uetus saeculum praesenti praeferas quia
unus utriusque est conditor deus; Virtutes bonos
dies faciunt uitia malos; Ne dicas ergo meli
ores fuisse dies sub morse et sub xpo quam
modo sunt; Nam et in illo tempore plures

fuerunt in creduli & dies eorum mali facti sunt:
& nunc credentes multi repperiuntur de quib salua
tor ait; Beatiores sunt qui me non uiderunt
& crediderunt; bona est sapientia cū heredi
tate & amplius uidentibus solem. quia quomodo
umbra sapientiae sicumbra argenti. & quod
plus scientia sapientiae uiuificabit habentē se;
maioris est gloriae sapiens cum diuitis. quam
tantum sapiens; Alii enī sapientia indigent.
alii opib; & qui sapiens est & non diues potest
quidem docere quod bonum est. sed interdum
non potest praestare quod petitur; Idcirco
ait. quia sicut umbra sapientiae. ita umbra
paecuniae; Id est quomodo protegit sapientia
sic interdum protegit & poecunia; Sed tamē
maiorem eē. diuitis sapientiam demonstra
uit dicens; Et amplius scientia sapientia
uiuificabit habentem se; In eo inquid maior
sapientia diuitis quod absq; ullis opibus
uiuificat eum qui se habuerit;
Vide operā dī qm̄ quis poterit ornare quēdā
peruertit; & hunc locum ita sr̄mmam
transtulit. disce opera dī quia nemo poterit
corrigere quod ille inminuit; Id est sufficit tibi

descripturis sacris siue ex illa contemplacione elementorum
scire et intellegere quae facta sunt; Non tamen
causas rationesque perquirere. quare unum quodque
sic factum sit uel aliter fieri debuisse quam factum.
In die bonitatis esto in bono et in die malo uide;
et quid est istud congruum huic fecit dominus ut non in
ueniat homo post eum quicquam;
Et bona inquid et mala prout uenerint tibi
sustine; ne putes uel bonorum tantum aut malorum
in mundo esse naturam; Cum ex contrariis
mundus iste subsistat. calidis et frigidis. siccis
et humentibus duris et mollibus; tenebrosis
et lucidis. malis et bonis; Hoc autem fecit dominus
ut habeat sapientia locum intellegendo bonum.
et uitando malum; Liberum homini relin
quatur arbitrium; Ne sedicat insensibilem
et stolidum ad hoc esse generatum. sed eum ideo
fecis sed iuersa ut homo queri de sua conditione
non possit; Omnia uidi in diebus uanitatis meae;
est iustus periens in iusticia sua; et est impius
longeus in malitia sua. huic quid simile
saluator in euangelio ait; Qui inuenit animam
suam perdet eam. et qui perdiderit animam suam
propter me inueniet eam; et machabei

prolegedi atq; iusticia uisi sunt in sua iusticia
perire. et martyres qui sanguinē fuderunt
p xp̄o; E contrario qui et illo tempore suillā
carnem comederunt. et qui post aduentū dn̄i
sacrificauerunt idolis hii uisi sunt in hoc saeculo
uiuere. et propter suam maliciam p̄seuerare
longeui sed dī patientia in occulto est; et tribu
lare nunc sc̄s ut recipiant mala in uita sua.
et peccatores non uisitare pro scelere et quasi
aduictimam seruare ut et illis possit aeterna
bona restituere. et his mala inferre p̄p̄ et ua;
Noli esse iustus multum et ne quaeres amplius
ne obstupescas; Si quem rigidum et trucē
ad omnia fratrum peccata conspexeris ut nec
in sermone peccanti. nec propt̄ naturalem
interdum p̄gritiam morantis et ueniam;
Hunc scito plus iniustum ēē quā iustum;
Cum enim saluator p̄cipiat dicens;
Nolite iudicare. ut non iudicemini; et nullus sit
absque peccato nec si unius quidem diei fuerit
uita eius. In humana iusticia est fragilitati
conditionis hominum non ignoscens; Noli
ergo ēē iustus multum. quia pondus grande
et pondus paruū ab hominatio coram dō

Unde et apud philosophos uirtutes in medio tullio
posita est. et omne quod nimium est. siue
sursum siue deorsum reputatur inuitio;
Quod autem ait. noli quaerere amplius ne obstu
pescas mentem nrām scit ꝑ fectam conp̄hendere
non posse sapientiam et mensuram fragilitatis
nostrae iubet nos. scire debere; Ne impie
agas multum et noli esse stultus nomoriaris
in tempore non tuo; Cum dñs loquatur.
nolo mortem peccatoris sed tantum reuestatur
et uiuat; semel peccasse sufficiat. debem̄ nos
erigere postrumam; Quod autem ait. nemo
riaris in tempore non tuo. Scimus chore
et dathan et abiron propter seditionem aduersus
morsen et aaron repentino terrae hiatu deuoratos;
Et ad emendationem aliorum ante diem iudicii
etiam in hac uita plurimos iudicatos; Quod ergo
dicit tale est noli peccatis adicere peccata.
ne prouoces dm̄ etiam hic tibi inferre supplicium;
Bonum est retinere te istud et quidem ab hoc
ne dimittas manum tuam. qm̄ quitim et dm̄
euad et omnia; Bonum est iustis benefacere
non iniustum est domesticos fidei sustentare;
Sed et omnipotenti tribuere preceptum est

timens quippe dn̄i & imitator conditoris sui.
qui pluit sup iustos & iniustos absque respectu
psonarum omnibus benefacere festinat;
Aliter quia hec uita miserabilis diuersis cotidie
uariatur euentibus. tam ad aduersa quā ad
prospera iustianimus praeparetur; & poscat
dī misericordiam ut quodcumque euenerit
libratamente sustineat; Qui enim tam & dn̄i
non prosperis eleuatur nec obprimitur
aduersis; Sapientia confortabit sapientem
sup decim potestatem habentes qui sunt in ciuitate;
Quia homo non est iustus in terra qui faciat bonū
& non peccet; decim qui potestatem habent
& in urbe consistunt angeli sunt. qui ad perfectū
numerum peruenire denarium & auxiliantur
humano generi; Quod ait in ciuitate id est
In hoc mundo. sed si quis considerat omnia
auxilia maius est auxilium sapientiae id:
dn̄i nr̄i ihū xp̄i, Postquam enim dixerunt
angeli curauimus babilonem & non est curata
relinquamus eam & habeat unusquisque in terrā suā;
Tunc magister medicorum ipse discendit,
& quia in deguit homo positus in peccatis & in
fixus in limum profundi auxilio maiori.

Idcirco uenit ipsa sapientia & curauit nos,
& quicumuis aliquis iustus sit tamen dum in
hac carne est constitutus subiectus est uitiis
atque peccatis & eius semp indiget p̄sidio,
& quidem in omnes sermones quos loquentur
impii ne dederis cor tuū qui cū audies seruū
tuum maledicentem tibi; & enim frequent̄
scit cor tuū quia tu maledixisti aliis; Fac q:
p̄cepta sunt tibi. & sapientia e auxilio conforta
tus uel ad bona uel ad mala praepara cor tuū;
& non cures quid de te loquantur inimici. quat
foris opinio sit; Quomo enim prudentis
uiri est murmorantem famulū non audire.
nec curiose aurem ad ponere quid de se loquat̄
absente Si enī hoc fecerit. semp in tribula
tione erit; & ad musitacionē serui iracundia
commouebitur; sic & sapientis hominis ÷
sapientiam per uiam sequi. & uanos non
considerare rumores; sed & alio exemplo
doc & poenitus non curandum iusto homini.
quid homines loquantur dicens; quomodo
nouit conscientia q̄ tu de aliis loquutus es
& sepe aliis detraxisti, sic & aliis debes ignos
cere detrahentibus; omnia hec temptaui.

insapientia. et dixi sapiens efficiar; et ipsa
longius fac ta est a me magis quam erat et alta
profunditas quis inueniet eam;
qui eruditus fuerit in scriptura quanto plus
scire coeperit tanto ei in his cotidie oritur maior
obscuritas. aliter; contemplatio sapientiae
in hac uita in speculo uidetur et in enigmate;
cum cognouero faciae ad faciem noticiam
reuelandam. tunc liquido recognoscam lon
ge me nunc ab eius noticia distare;
Circuiui ego cor ut scirem et considerarem et quae
rerem sapientiam. et rationem et cognosce
rem impietatem stulti et inprudentium errorē;
et inueni ego amariorem morte mulierem;
quae laqueus et sagina. cor eius uincula sunt.
manus eius bonus coram deo eruetur ab ea.
et qui peccator est capietur in illa. Dicit se
omnium malorum caput mulierem reppe
risse. quia et per illam mors intro ibit in orbē
terrarum. et pcio sas animas uirorū capit;
Omnes quippe adulterantes quasi clibanus
corda eorum que facit adulescentium.
corda euolare, et cum in mentem miseri
amatoris inciderit trahiteum in proceceps.

nec ante pedes suos respicere patitur. sed quasi
laqueus & sagina cor aduliscentis innectit;
Vincula sunt enim manus eius qui fuerit iustus
& bonus cor tunc deo aeruetur ab ea. peccator
uero captus deducetur ad mortem; Non
putemus hanc salomonem de omni genere
mulierum protulisse sententiam: quod ex
ꝑtus est loquitur; Ideo quippe offendit dm̄
qui captus erat a mulieribus. & haec scdm̄
litteram. ceterum iuxta intellegentiam
spiritalem; aut omne generaliter peccatum
mulierem nominauit; aut diabolum propt̄
effeminatas uires. aut certe idolatriam;
& ut propius accedamus hereticorum ecclesia
quae insipientem sensu adseuocat;
Ut panes fustiuos & aquam fustiuam. hoc
falsum sacramentum. & pollutum baptismū.
In doctus accipiat: Ecce hoc inueni dixit
ecclesiastes unam ad unam ut inuenirem
numerum quem adhuc quesiuit anima mea
& n̄ inueni & hominem unū de mille inueni;
& mulierem in omnibus non inueni; Solū modo
hoc inueni quia fecit dr̄s hominē rectum & ipsi
quae sierunt cogitationes multas; hoc inquid

repperi uniuersa diligenter euentilans
quod paulatim peccando & ad unum delictum
aliut adponendo grandem nobis summam
efficimus peccatorum ; & hoc ait requisiuit
anima mea an recta mulier inueniatur ;
& cum uix paucos de uiris bonos inuenirem
ita ut de mille unum poterim inuenire . mulierē
bonam omnino inuenire non potui ; omnes
enim me ad luxoriam & non ad uirtutem de
duxerunt . & quia ad positum est cor hominū
diligenter ad malitiam ab adolescentia & poene
omnes offenderunt dm̄ in hac ruina generis
humani facilior est ad casum mulier de qua
& poeta gentilis ait ; uarius & mutabilis est
mundus ꝑ feminam ; & ne uideretur cōmunē
hominū dampnare naturam & dm̄ auctorē
facere mali . dum aliorum conditor sit qui
malum uitare non possit . argute p̄ cauit
& ait ; bonos nos ad ō conditos sed quia
liberi sumus de relicti arbitrio . uitio nr̄o
ad peiora labi . dum maiora querimus & ultra
uires nr̄as uaria cogitamus ; hec omnia
tropholigicae accipienda sunt . In multis
quippe studiosis & cotidiana meditacione sudantib:

uix inuenitur cogitatus purus & uiri uocabulo
dignus, possumus & cogitatus prouiris accipere.
mulieres pro operibus. & dicere quod deficile
cogitatio alicuius pura inueniri quae at;
Opera uero quae per corpus administrentur
aliquo semper errore commixta sint ;
quis ita ut sapiens & quis nouit solutionem uerbi.
sapientia hominis inluminauit uultum eius.
& fortis faciem suam commutauit ;
Nunc quid boni homini dederit dominus emunerat.
sapientiam scilicet atque racionem prouidentie;
Occulta dei nosse misteria & in archanum
eius sensu cordis intrare & sapientia eius non solum
intrinsecus lucere sed etiam superficia e corporis
& speculo uultus fulgere ;
Omnia haec uidi & dedi cor meum in omne
op: quod factum est sub sole & dominatur
homo homini ut adfligeret eum ; & tunc
uidi impios sepultos. uenerunt & de loco sancto
egressi sunt & laudati sunt in ciuitate qui a sic
fecerunt. sed hoc uanitas qui a non est contra
dictio facientibus malum ; Dedi inquid
cor meum ut omne quod sub sole geritur intuerer ;
& hoc uel maxime quod homo acciperit in homines

potestatem. utquoscumque uult adfligat
atq; contempnet; cum itaq; mentem meam
ad haec intuenda dirigerem;
Vidi impios cum tali opinione mortuos.
& sic sepultos ut sci aestimarentur in terra;
Sicut scriptum est. laudatur peccator
in desideriis animae suae. & qui iniqua gerit
benedicetur; hoc autem euenit qui a nemo
peccantibus contradicit; possumus hoc
testimonium dicere aduersus episcopos
qui acciperunt in ecclesia potestatem.
& scandalizant eos quos doce[illegible]re
& ad meliora incitare debue[illegible]rant;
Hii frequenter post mortem laudantur
in ecclesia. & beati in his quae non proba
biliter fecerunt publice; siue a successoribus;
siue a populis praedicantur; & hoc
itaque uanum est qui a non utezerunt
sic audiunt nec statim corripiuntur in
peccato suo; Nemo quippe audet. N. Considerate hoc dicit.
accusare maiorem. propterea
quasi sci & beati & in p[illegible]
ceptis dni uiuentes
aestimati augeant peccata;

Nri temporis cpi ex
cipiant rari ad hoc sp
ventes ut faciant mala
bone aut facere nesci
unt.

peccatis. difficilis est ccc cusatio in epm & si pec
cauerit non creditur. & si conuictus fuerit non
punitur; Quia peccator facit malum centies
& elongat ei ds. & hoc cognosco ego quod erit
bonum timentibus dm. quia timebunt a facie ei;
& eo quod peccat plurimum & non eum statim
punit in scelere ds. sed expectat ut conuertatur
ab iniquitate sua; ego intellego quam benignus
& misericors super eos futurus sit ds. qui
habent timorem eius & aduerbum illius contre
mescunt; & bonum non sit impio & non pro
lon[illegible]g & dies quasi umbra qui non timet
a fa[illegible]cie eius; In praecamur male
his qui non habent timorem di & obtat
ne [illegible] deferantur a poena. sed statim morte
subtracti cruciatus recipiant quos merentur;
Simile quid & apls loquitur; Utinam
praecidantur. qui uos conturbant;
Haec iuxta sensus haebraeice ueritatis.
si quis uero septuaginta interpretes sequitur
qui [illegible] quasi ab alio sensu incipientes
di[illegible]xerunt; & ego cognosco
quia erit bonum timen
tibus dm. ut timeant

a facie eius; & bonum non erit impio & non
prolongabit dies in umbra. qui non est
timens a facie dei; hoc poterit dicere; Fiant
quidem & illa de quibus paulo ante tractaui.
ego tamen manifestissime cognosco quia bene
erit. his qui timent a facie eius; & impio
non erit bene, Non enim timet a facie dei.
& non prolongabit dies in umbra. hoc ÷
dies uitae suae; Qui quasi umbrae uiuentibus sunt;
Non hii qui multo tempore uiuunt prolon
gent dies suos. sed qui grandes eos faciunt
bonorum operum magnitudine; Unde
& iacob quasi peccatorem se confitens dicit;
Parui & mali dies mei. non quod longam uitam
quae sic erit in praesenti. In quo omne quod uiuimus
breue & umbra est & imago. sed quod defutus
timeat. ne longitudo uitae ipsius ubi uera ÷ uita
breuiatur; est uanitas quae fit super terram
quias iusti per quos ueniunt quasi facta iniustorum.
dixi quia hoc uanitas est; Inter ceteras
uanitates quae in mundo uario feruntur
euentu. & iam hoc deprehendi quod iustis ea frequenter
eueniunt quae impiis euenire debuerant. Hinc psalm. In labore
& impii tam feliciter in hoc mundo degunt ut eos putes homenum. et cum homo non flagebuntur.
esse iustissimos;

dabit enim & exemplum euangelium diuitis purpo
rati & pauperis lazari; hoc dedi in corde meo
ut considerarem uniuersa. quia iusti & sapien
tes & opera eorum in manu dei & quidem
caritatem. & quidem odium non est cognos
cens homo omnia in facie eorum;
& iam in hoc dedi cor meum & scire uolui quos deus
diligeret. & quos odisset & inueni opera
iustorum in manu dei esse; & tamen utrum
amentur a deo. an non; non queo scire. & am
bigo utrum ad probationem sustineant. quae
sustinent an ad iuditium; In futuro igitur
scient & in uultu eorum omnia idest ante
ceditur eos. cum de hac uita recesserint noticia
huius rei; quia tunc erit iuditium. nunc
cessamen. & quicumque aduersa sustinent utrum
per amorem dei sustineant. ut iob. an per odium
ut plurimi peccatores nunc habetur in cesto;
In omnibus euentus unus iusto & impio. bono
& malo; mundo & polluto. sacrificanti.
& non sacrificanti. sic bonus ut peccator.
Sic iurans ut iuramentum timens, ea quae
per se nec bona nec mala sunt sed a sapientibus
huius seculi media nuncupantur

quia equaliter & iustis eueniunt & iniustis
simplices quosque conturbant. cur ita eueniant
& propterea non putant esse iudicium; cum
omnium rerum in futuro discrimen sit & hic
confusa sunt omnia; quod autem ait. euenit
unus omnibus iusto & impio. siue angustiarum
siue mortis significat euentum; & idcirco
nec caritatem dei in se nos se nec odium.
Sed & cor filiorum hominum repletum est malitia
& errores in corde eorum. in uita sua. & post hec
ad mortuos quia quis est qui communicet
in omnes uiuentes; Quoniam communes angustiae
iustos & iniustos premunt idcirco ad peccata
homines prouocantur; & tamen post omnes
conatus quibus frustra nisi sunt. dum ignorant
ad inferna discendunt nec ultra possunt
consortium habere cum superis;
Melior est canis uiuens leone mortuo; quia
uiuentes sciunt quod morientur. & mortui
nesciunt quicquam. & non est eis amplius merces.
In obliuione enim uenit memoria eorum.
sed & dilectio eorum & odium eorum & zelus
eorum iam periit. & pars non est eis adhuc in seculo
In omne quod fit sub sole; post mortem uero

quam diu uiuunt homines dicit posse eos iustos fieri

Cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue. ac coperit iudicare solum per ignem tunc manifesta erunt abscondita corde nostri.

boni operis nullam occasionem dare; peccator
enim uiuens potest melior esse iusto mortuo
si uoluerit in eius transire uirtutes. uel certe
ab eo quis enim malitia potentia & procacitate
iactabat & mortuus fuerit; melior potest esse
quamuis uilissimus pauper adhuc uiuens;
Quare qui a uiuentes meu mortis possunt
bona opera perperare; mortui uero nihil ualent
at id adicere quod semel secum tollere deuita
& obliuione obuoluti sunt; sed & dilectio eorum
& odium & immolatio. & omne quod in seculo
habere potuerunt mortis finitur aduentu;
nec iuste quippiam possunt agere. nec peccare
nec uirtutes adicere nec uitia; Sed adhuc
ad altiora ascendamus. & chananeam illam
cui dictum est. fides tua te saluam fecit;
uade in pace; canem esse iuxta euangelium
dicamus; Leonem uero mortuum circumcisionis
populum. sicut balaam propheta dicit;
ecce populus ut catulus leonis consurgit. ut
leo exultans. canis ergo uiuens. nos sumus
ex nationibus; Leo autem mortuus. iudeorum po
pulus a domino derelictus; & melior est apud deum
iste canis uiuens. quam ille leo mortuus;

Nos enim uiuentes cognoscimus patrem & filiū
& spm̄ scm̄; Illi uero mortui nihil sciunt
neque expectant aliquam repromissionem
atque mercedem. sed completa est eorum
memoria, neq; ipsi meminerunt quae scire debuerant
neque illorum dn̄s iam recordatus est. dilectio
quoque qua aliquando dm̄ diligebant perit;
& odium de quo audaciter loquebatur: nonne
qui te oderunt dn̄s oderam illos & sup inimicos tuos
tabescebam; nec non & zelus eorum iuxta
quem fine es zelatus est. p spicuum est autem
quod & pars eorum non est in sc̄lo. non enim
possunt dicere pars mea dn̄s; ab eo quod ait;
uade comede in laetitia panem tuum. & bibe
in corde bono uinum tuum usq; ad eum locum
in quo ait; similiter capientur filii hominū
in tempr̄ pessimo cū ceciderit sup eos sobito,
antequam de singulis disputemus. breuiter
constringenda sunt ut appareat quod simul
sensu cuncta dicantur; Quia in superiori
capitulo fuerat preloquutus; quod postquā
mortui fuerint homines, a corde uiuentium
excidant; nec dilectionem quis in eos habeat
nec odium. & quia sub sole ultra nihil possunt;

Laborandū ne
cōt ut memoria
haberemus in celis.
quorū brevis est n
la ē in corpis.

Nunc quasi errorem humanum et consuetudinem
quasi ad fruenda huius uitae bona inuicem
hostantur. Inducit dicens; O homo quia
ergo post mortem nihil est et mors ipsa
nihil est. audi consilium meum. dum uiuis
in hac breui uita perfruere uoluptate. utere
laboribus uino curas obprime. et intellege
quoniam adeo tibi donata sunt ad utendum; candidis
uestibus ornatus incede. unguentis spiret
caput tuum; quae cumque tibi placuerit femi
narum eius gaude conplexu. et uanam hanc
et breuem uitam; uana et breui uoluntate
percurre, Nihil enim extra haec habebis
amplius quam frui. quod cumque te delectare
potest festinus carpe; ne pereat;
Neque enim friuola debes formidare commenta.
quod singulorum operum uel bonorum uel malorum
apud inferos tibi reddenda sit ratio; Non est
enim in morte aliqua sapientia. nullus est
post desolutionem uitae huius sensus; et haec
Inquid loquuntur pestes pecodesque philosophorum;
ego autem mecum diligenter pertractans inuenio.
non utquidam male aestimant omnia fortuitu
geri et uariam in rebus humanis fortunam ludere;

Ex eorum persona loquitur. quia mundum credunt casu regi. non ratione diuina.

Ecclesiastes. ex ratione. hoc dicit.

sed cuncta iuditio dei fieri; Neque uelox pedib;
suum debet cursum inputare sicurrat;
Nec fortis in suo confidat robore. nec sapiens
diuitias et opes sua aestimet prudentia congre
zari; Nec eloquens et doctus per eloquentiam
et doctrinam apud populum inuenire se posse
gratiam sed omnia a deo fieri disponente;
et nisi ille suo cuncta exercuerit arbitrio et
aedificauerit. in uanum uigilant et laborant
qui edificant ea et diligunt; non est itaque
ut illi putant. unus euentus et incestus uitae
huius status; quia quando non aestimant
repentina mors te subducti ad iuditium uenient;
et quomodo pisces capiuntur amo et retib;
aues per aerem libere uolantes laqueo dum
nesciunt alligantur; Sic et homines pro suo
merito ad aeterna deducuntur supplicia;
Cum repente mors euenerit. et iudicium in eos
qui putabant incesto statu omnia uolutari;
haec iuxta sensum illum quo breuiter uoluimus
uniuersa comprehendere. nunc interpre
tanda sunt singula; Uade comede in laetitia
panem tuum et bibe in corde bono uinum. quia
complacuerunt deo operatua; quia dedicisti

quod morte omnia finiantur. & in inferno
non sit poenitentia nec alicuius uis tutis
recursus; dum in isto seculo es festina
contende age poenitenciam; dum habes
tempus labora. libenter enim suscipit
poenitentiam dns; In omni tempore sint
uestimenta tua candida & oleum de capite & uo
non desit, habeo inquid corpus mundum.
& a esto misericors; ✓ ✓ ✓ ✓
Uiue uitam cum muliere quam dilexisti omnib;
dieb; uanitatis tuae quidcti sunt tibi sub sole.
quia haec est pars tua in uita & in labore qd tu
laboras sub sole; Sapientiam sequere.
& scientiam scripturarum & hanc tibi in con
iugium copula, de qua in prouerbiis dicitur;
Ama illam & seruabit te. dies aut uanitatis
dies sunt scli huius; & pulchre precipit
ut in diebus uanitatis nrae ueram uitam
cum sapientia uxore quaeramus;
haec enim pars nra est & hic laboris fructus.
si in hac uita umbratili uitam ueram inuenire
ualeamus; Omaq. inueniat manus tua
ut facias in uis tua fac. quia non est opus
& cogitacio & sapientia in inferno quo tu uad illuc;

Fac quodcumq; potes & nunc labora quia cum
ad inferna discenderis locus non erit poenitentię;
Huic simile a saluatore precipitur; operamini
dum dies est. ueni & nox quando nemo poterit
operari; quod autem ait. in inferno quo tu
uadis illuc; Nota ut samuhelem quoq; uere
in inferno credas fuisse & ante aduentū xpi
quamuis scōs omnes in inferno detentos;
Porro (qd) post resurrectionem dni nequaq; (am) tene
antur in inferno. testatur apls dicens.
Melius (÷) desolui & esse cum xpo. qui autem cū
xpo est. utiq; (non) tenetur in inferno;
Conuerti & uidi sub sole qm̄ non est uelocium
cursus nec fortium proelium nec sapientium
panis. nec prudentium diuitiae nec scientiū
gratia. qm̄ tempus & euentus occurrit omnibus;
his qui uinctus est con pedib; ferreis & grauib;
plumbi nexib; p̄ grauatur; iniquitas enim
sedet sup plū beum talentum. non aptus ad
cursum illum de quo dic̄ apls; cursū consūmaui
fidem seruaui. quia ū leuis ÷ & anima illius
n̄ grauatur. nihil omin̄ & ipse absq; adiutorio dni
ad caelum n̄ potest p̄uenire; Sed & cū proeliū
fuerit aduersus contrarias potestates lic & rob; t̄ sit

Si abraham et da
ante aduentū xpi in
na. quē credis de ante
scis in celo

tamen proprius uiribus uincere non ualebit;
Pfectus quoq: in filiis hominum & sapiens uiuentē
panem. atq: caelestem habere non poterit nisi
p sapientiam hortantem. uenite comedite meos
panes; & q̄m non derunt diuitiae de quibus
apl̄s ait; diuites fieri in operibus bonis;
& alibi diuites facti estis in omni sermone.
& in omni scientia; Sciendum prudentem uirū
has non posse diuitias congregare nisi eas
ad̄o acciperit. cuius ipse diuitiae sunt; Gratia
quoq: nisi scientiam comitata fuerit & concessa
ad̄o. quamuis eruditus uir eam non poterit
inuenire; Ad extremum nascitur ab homine
quando tempus adueniat in quo uarios euent̄
& finis omniū subsequatur; haec secundum
anagogen cæterum ut simplicius disseramus epistl̄
ad romanos. huic loco congruit quia n̄ uolentis
neq: currentis sed miserentis d̄i sit; qd̄ aū ait;
Non est sapientib: panis multorum cotidie p̄bat̄
exemplo. quia cum sapientissimi sint necessariis
indigent; & illud n̄ est scientib: gratia; Videm̄
enī in eccl̄a in peritissimos quosq: florere & quia
nutrier̄ frontis audatiam & uolubilitatē lingue
consequutis̄. dū n̄ recogitant quid loquātur;

Excellentior intellectus.

prudentes & eruditos se arbitrantur. maxime
si fauorem uulgi habuerint qui magis dictis leuiorib;
dilectantur & commouentur; & econtrario
eruditū uirū latere in obscuro p sequutiones pati.
& non solū in populo gratiā non habere sed & iā
in opia & egestate tabescere; hec aū fiunt quin cesto
statu feruntur omā. & n̄ ÷ in p̄senti retributio
meritorum sed in futuro; & quidem nescit homo
tēpus suū quasi pisces qui rex in & in rex iaculo malo;
sicut uolucres qui colliguntur in laqeo; similit̄
corruet filii hominū in tēpr̄ malo cū ceciderit
super eos subito; Jā supra diximus. qd dū nesciunt
homines ita eis angustiae ueniant & interitus;
porro secdm allegoriam sciendum est. regnū caelorū
simile eē sagenae missae in mari, & econtrario
habere sagenā haereticos p quam pisces capiant
ad interitum; Sagena ergo est sermo affabilis.
blandum eloquium. simulata ieiunia. uestes
humiles. uis tutum imitacio; qd si coeperint
de superioribus disputare & in sublime leuare
os suum. & dī altitudines quaerere. laqueum
ponunt in excelsis. quomodo igitur pisces & uolucres
cito capiuntur a tali sagena. & istius modi laqueo;
Sic cū multiplicata fuerit iniquitas & refrigescit caritas

Ubi unū sonat aliud intellit.

In uestimentis ouū intrinsecus lupa pacis.

multorum. et signa facta fuerint ita ut seducantur
si possibile est etiam electi; Sciendum est aec
clesiasticos quoque uiros qui filii hominum appellantur.
et sunt modice fidei cito posse corruere; Notandum
uero quod per totum librum ubicumque dicitur filii hominum
in hæbreo habet filii hominis hoc est filii adam et omnis
poene scriptura hoc idiomate plena est uniuersum
genus hominum adam filios uocans; sed et hanc
uidi sapientiam sub sole. et magna est apud me.
Ciuitas parua et uiri in ea pauci. et uenit ad eam rex
magnus et circumdedit eam et ædificauit aduersus eam
machinam magnam; et inuenit in ea uirum pauperem
et sapientem. et saluauit hic ciuitatem in sapien
tia sua; et homo non recordatur hominis pauperis
illius, Parua ciuitas et uiri in ea pauci. ad conpara
tionem totius mundi ecclesia dicitur; aduersus eam
consurgit rex magnus diabolus non quod magnus sit.
sed quod magnum se esse iactitet et circumdat eam
obsidione siue per se quitionis; Siue alio angustiarum
genere. inuenit in ea uirum pauperem et sapientem
dominum ihesum xpm. qui pro nobis pauper factus est et liberat
urbem in sapientia sua; quotiens uidimus leonem
sedentem in insidiis cum diuitibus; hoc est cum sena
toribus et principibus huius seculi; et aduersus

ecclesiam molientem. pauperis istius sapientia
corruisse; cūq; paup hic uicerit & urbs pacifuerit
restituta. uix aliquis eius meminit; uix illius
mandata considerat; sed totos se luxoriae
& uoluptatibus concedentes quer diuitias quae in necessi
tatem liberant; & dixi ego. melior ÷ sapientia
sup fortitudinem & sapientia pauperis quae dispecta ÷
& uerba eius quae non s audita. quam quā nullus
meminerit sapientis pauperis illius; cū l & asij
omnia sed uniuersi. diuitias & potentiam ad
mirentur; ego tamen magis honoro contēptam
sapientiam & uerba quę nullus audire dignatur;
Uerba sapientium inquiete audiuntur. plus quā
clamor potestatem habentis in stultis; quāecūq;
in ecclesia declamatorem & cum quodā lenocinio
hac uenustate uerborum excitare. plausus ac risum.
& audientes in affectum laetitiae concitare,
scito signum ee. insipientiae. tam eius qui loqt
quam eorum qui audiunt; Uerba quippe sapientiū
inquiete & moderato audiuntur silentio;
qui uero insipiens ÷ quāuis potens sit.
& clamorem siue suae uocis siue populi habeat
adclamantis: int insipientis con[illegible]pu[illegible]tatur;
melior ÷ sapientia sup uasa belli & peccans unus

·O ms declinauerit simul
nulos facti s.

·Ex fructibus eorū eo
nosceris eos.

perdet bonitatem multam ; Nunc quoque
sapientiam ecclesiastes p̄ fert fortitudini et dic̄
plus eam ualere in proeliis quā arma pugnantiū.
et si unus insipiens fuerit quamuis paruus
et nihil sit crebro tamen p illius stulticiam opes
magnas diuitiasque subuerti :~ : ꝛc
Muscae mariturę exterminant oleum conposi
tionis ; praeciosa est sup sapientiam et gloriā.
stulticia parua, exemplum superioris sensus
dedit in quo ait. p unum stultum multa bona
posse subuerti ; quod sic malus mixtus bonis
contaminet plurimos, quomodo muscae
si moriantur in ungento p dantodorem illius
et saporem ; et quia saepe calliditati. mixta
sapientia et habet malitiam prudentia. praecipit
ut sapientiam simplicem requiramus ; mixtaq; sit
cum innocentia columbarum, prudentissimos
ad bonū. simplices aut̄ ad malū ; conuenit
iusto paruū habere simplicitatis et ꝓpt̄
nimiam patientiā dum ultionē reseruat dō
plus stultū uideri quam statī se uindicantem sub
uelamēto prudentiae exercere malitiam ;
Cor sapientis in dextera eius. et cor stulti
in sinistra illius ; sed in uia cū stultus ambulat

cor eius minuitur. Et dicit omnis insipiens est.
In euangelio praecipitur. ut nesciat sinistra
quid faciat dextra sapientis; et quando per
cutitur in maxillam dexteram non iubemur
sinistram genam percutienti praebere sed alteram;
Iustus enim sinistrum in se non habet sed totum
in eo dextrum: et cum ad iudicandum uenerit
saluator. agni stabunt ad dextris, haedi uero
a sinistris erunt; et in prophetia dicitur, dextras
uias nouit dominus. que autem peruerses a sinistris sunt;
Qui ergo sapiens: semper de futuro seculo cogitat.
quod ducit ad dexteram, qui uero insipiens:
de presenti quod positum est in sinistra; Sequens autem
uersiculus in quo ait; Sed in uia cum stultus
ambulat cor eius indiget. Et dicit omnis insipiens:
hinc sensus:, stultus ut ipse peccat sperato mens pec
care similiter. atque ex suo ingenio uniuersos
iudicat; si spiritus habentis potestatem ascenderit
super te. locum tuum ne dimiseris quia sanitas
requiescere facit peccata magna; principem
mundi istius et rectorem tenebrarum operantem in filiis diffidentie cuius et apostolus meminit.
nunc scriptura significat; quod si in cor nostrum
ascenderit. et animum male cogitationis uulnus
acciperit;

Non debeamus locum tribuere sed pugnare contra
cogitationem pessimam & liberari a peccato maximo
ne scilicet cogitationem opere cōpleamus;
quia aliud cogitatione aliud opere peccare;
de quo grandi peccato in psalmo scribitur; Si mei
non fuerint dominati tunc in maculatus ero & emun
dabor a delicto maximo; Symmachus
uerbū hæbrei cū int̄ pretatus ē ad sensū & ait:
Si spūs principis inruerit tibi de loco tuo
ne recedas; quia pudicitia conprimit peccata
magna; Idest si tibi auerit mentem tuam diabol
& te ad libidinem concitauerit ne sequaris
cogitacionē pessimam & blandientē uoluntatē
sed sta fortis & rigidus & frigore castitatis flāmā
extingue uoluntatis;
est malū qd̄ uidi sub sole quasi ignorantia egrediens
a facie potentis dari stultū in sublimitatibus
magnis & diuites in humilitate sedentes uidi
seruos inequis & principes ambulantes quasi
seruos super terram; hanc ergo iniquitatem sē in sclo
p̄ spexisse cōmemorat p̄ quod uideatur iniustū
eē dī iudicium & siue p̄ ignorantiam siue
absq: ei; fieri uoluntate; ut sepe hii qui diuites s̄
in sermone atq: sapientia & in operibus bonis.

Allido paruulos tuos ad petrā.

In humilitate ignobilis sedeat. Et inprudens
quisque primatum in ecclesia teneat; hoc autem
fieri a diabolo qui in saeculo habet potestatem.
ut sapientes quosque et doctos viros praemat
neceos in populis apparere permittat. illos vero quos
scit inprudentes esse in ecclesiis faciat esse maiores.
ut caeci a caecis ducantur in foveam; In hunc sensum
facit et illud quod sequitur, Vidi servos super equos
et principes ambulantes quasi servos super terram,
quod hi qui servis vitiorum. atque peccati subita
a diabolo dignitate elevantur; et magister quisque
nobilis et prudens paupertate oppressus gradiatur itinere
officioque servorum; Non sim itaque tristes si in hoc saeculo humiles
esse videamur; Scientes a facie diaboli stultos sublevari et divites
deiici. Servos insignia habere dominorum et prin
cipes servorum ingrediuilitatem;
qui fodit foveam in ipsam cadet. Et quidis si pati sepe
mordebit eum serpens; Ex parte simplex et ex parte
misticus intellectus est; Siquidem et alibi ipse
salomon ait; Qui statuet laqueum capietur in illo
et in psalmo septimo. Lacum aperuit et effodit eum
et incidit in foveam quam fecit; Sepis autem
maceriaeque convulsio ecclesiastica dogmatans et insti
tutio ab apostolis prophetisque data; quae quidem solverit.

Vel terrae cui rex puer et cui principes mane medent.

Ipsi peccatores [illegible] in saeculo divi[illegible]cias.

eaq: uoluerit praeterire in eo ipse quod neglegit.
a serpente percutitur, de quo serpente dicitur per prophetam;
si discenderit in infernum mandabo serpenti
et mordebit eum; qui subtrahit lapides dolebit
in eis, et qui scindit ligna periclitabitur in eis;
episcopus autem prebet si iuxta mandatum leuitici
de domo leprosa lapidem abstulerit in puluerem
et cernerem conterendum. dolebit in eo ipso
quod de ecclesia xpi lapidem auferre cogatur;
sed discens secundum apostolum, flere cum flentibus, lugere
cum lugentibus; et quis infirmatur et ego non infirmor,
quis scandilizatur et ego non uror; Ligna quoque
scindens periclitabitur in eis, heretici ligna
infructuosa sunt, et saltus absque utilitate pomorum;
Unde et in templo dei prohibitur plantari nemus et uana
foliorum. id est uerborum tantum sonantium spernuntur
umbracula, quam uis igitur sit prudens et doctus
cur quigladio sermonis sui haec ligna conscindat.
periclitabitur in eis nisi sed diligenter attenderit
maxime si ei quod sequitur accederit;

Heretici homines deuita post primam et secundam admonicionem.

Si retorsum fuerit ferrum et faciem eius turbauerit
id est si disputatio eius infirmior fuerit
inuenta. nec a cum ingenii habuerit quo contraria
quaeque sec et sed principale cordei habet in parte

transibit aduersam ; & confirmabit eum fortitudo
aduersa, Incipi & inquid fortitudinē habere
& sapientiam quae sup fluaest & non adiuuat
possidentem ; Si rex consum fuerit ferrum & hoc
non ut prius fuit · sed conturbatū erit iustitib;
corroborabitur & reliquū fortitudinis sapientia ;
Euenit · quippe intēdum utcū modicum scientię
quis habuerit elatus in sup biam discere desistat
& legere ꝑ ciulatim & eo quod nihil ei additur
subtrahatur & uacuum disciplinis pectus
remaneat · ferrūq; quod acutū fuerat habitet
otio & desidia quasi quaedā rubigo sapientiae ;
Si igitur quis hoc passus fuerit non disperet
remedium sanitatis · seducat ad magistrum ·
& rursum instruatur a beo ; & post laborē & in
dustriam sudore nimio · ualebit sapientiam
recipere quam amiserat ; & hoc est qd in hebreo
significantius dr̄ & fortitudinibus · corroborabit ;
Idest labore & sudore & industria & cotidiana
lectione sapientiam consequetur ; & fortitudo
ipsius habebit hunc finem ut accipiat sapientiā
si mo mordeerit serpens in silentio · & n̄ est amplius
habenti linguam ; Simplex hic sensus est ;
serpens & detractor equales sunt · q̄ modo ille

Iustus in lege meditatur die ac nocte.

occulte mordens uenenum inserit. sic iste clam detrahens
uirus pectoris sui infundit in fratrem & nihil habet
a serpente amplius; Cum in lingua hominis ad bene
dicendum & ad edificationem proximi sit creata ille eam
serpentiae qualem facit dum uis tutib. ei; in peruersum
abutitur. Aliter. Si quem serpens diabolus occulte
momorderit. & nullo conscio eum peccati ueneno in
fecerit. si tacuerit qui peruersus est & non egerit
paenitenciam nec uulnus suum magistro uoluerit
confiteri. magister qui linguam habet ad curandum.
facile ei prodesse non poterit;

Nisi a porias medico uulneris putrodinem accipies ab eo curationem.

Uerba oris sapientis gratia & labia insipientis
praecipitabunt eum; Stulticia si successet & rustici
tate contenta minus aliquid haberet mali. nunc
autem contra sapientiam bellum gerit. & quicquid
prudentiae in docto uiro uiderit zelo stimulata
non recipit. Loquitur enim uir sapiens. uerba scientiae.
& uerba gratie quae utilitatem possunt prebere
audientibus. & aures stulti non ita audiunt quae
dicuntur ut dicta sunt; Sed e contrario uirum
prudentem subplantare conatur & sui similem
facere; & reuera praecipitatur uir sapiens
quando in aurem loquitur imprudentis. & uerba
eius quasi in profundo pereunt gurgite;

Vir insipiens sub plantat quod iustum est.

Unde beatus ille est qui in aurem loquitur audi
entium; Initium uerborum stulti insipientia. &
nouissimum oris eius error pessim. & stultus multi
plicat uerba. ignorat homo quid sit quod factum est.
& quod futurum est post eum quis adnuntiabit ei;
Adhuc eiusdem stulti disputacio est cuius labia
praecipitant sapientem; quod initium sermonis ei;
& finis stulticia sit & error pessimus dum non
manet in sentencia. sed putat in multiplicatione
sermonum. effugere se posse peccatum; cum enim
nec preteritorum meminerit nec futura cognoscat
tenebris ignorantiae uoluitur; & in eo doctum
se putat esse & sapientem si uerba multiplicet;
potest hoc & de heretici accipi. qui prudentium
uirorum dicta non capiunt. sed se ad disputaciones
contrarias preparantes. & initium & finem loquendi
cum multo errore conuoluunt; & cum nihil sciunt
loquuntur plura quam norunt; labor stultorum
adfligit eos qui nesciunt iram in ciuitatem. hoc potest
generaliter de omnibus stultis accipi qui ignorant dominum.
Lege platonem, aristotilis uolue uersutias;
Zaenonem cerne & eadem diligentius intuere
& probabis uerum esse quod dicitur. labor stultorum adfligit eos;
Ueritatem quidem omni studio quaesierunt.

Sed quia non habuerunt ducem itineris putant
esse humanis sensibus posse comprehendere
sapientiam. ad ciuitatem hoc est ad ecclesiam minime
peruenerunt; et quod de phr̄ losopis diximus.
hoc idem et de heretici sentiendum est. quod frus
tra laborent et adfligantur in studio scripturarū;
cum ambulent in deserto et ciuitatem inuenire
non ualeant. de quorum errore et psalmista
cōmemorat dicens; errauerunt in deserto et in in
aquoso. uiam ciuitatis habitaculi n̄ inuenerunt;
siquidem hanc ueritatis et sapientiae ciuitatē
de qua idem psalmista ait; dn̄e in ciuitate tua
imagines eorū ad nihilū redige; cum firma sit
et robusta om̄s sapientes scl̄i et heretici in pugna
reconantur, sed omnes umbras et diuersas
imagines atq; personas. quas sibi in uariis dogmatib.
induxerunt in urbe sua dn̄s dissipauit;
Uae tibi terra cuius rex adulescens et principes tui
mane comedunt; beata tu terra cuius rex tuus
filius ingenuorū. et principes tui in tempr̄ come
dent in fortitudine. et non in confusione;
Uae terrae cuius rex est diabolus qui semper rerū
nouarum cupidus eos habet iudices et principes;
qui amant huius saeculi uoluptates;

quantequam dies mortis adueniat. dicunt manducemus & bibemus cras enim moriemur. at contra beata terra ecclesiae cuius rex est xps filius ingenuorum de abraham & isaac & iacob prophetarum quoq: & scorum omnium stirpe discendens. Quibus peccatum non fuit dominatum & ob id uere fuerunt liberi. eiusq: sunt principes apli & omnes sci qui regem habent filium ingenuorum; non comedunt mane nec uelociter, non enim in presenti sclo quaerunt uoluptatem sed tempore suo manducabunt, cum retributionis hora aduenerit & manducabunt in fortitudine non in confusione; Bonum quippe praesentis saeculi confusio est. futuri uero per peccata fortitudo. In pigritiis humiliabitur contignatio firmitate manuum stillabit domus; domus nra quae cum status hominis creata est. & habitatio quam habemus in caelis; si pigrissimus & ad bona opera tardiores humiliabitur; & omnis contignatio quae debet culmen portare in sublime ad terram corruens habitatorem suum opprimit; Cumq: auxilium manu[illegible]um uis tutumq: torpuerit omnes desuper tempestates & nimborum ad nos turbo erumpit; porro quod in homine uno interpretati sumus. melius potest super ecclam accipi

quod p neglentiam principum; omnis eius corruit
altitudo. et ibi uitiorum in lacebrae sunt ubi tegmen
putabatur eē uis tutum; In risum faciunt panē
et uinū. ut epulentur bibentes et argento oboediunt
omnia; Nunc accusateos qui loquuntur quidem
in ecclesia et docent populos. sed ea docent quae populi
audire dilectantur quae peccatores palpant in uitio.
et strepitus concitant audientium; n̄ nequando
in ecclesia lasciuit oratio et beatitudinē regnacaelorum
multitudini pollicetur; Ui detur tibi in risu facere
panē et uinum. ad laetitiam misceri audientiū,
Siue quod ipsi qui docent. diuitias et opes et erbos
p dilectabilia p missa conquirant; siue qd ecclesiae
panē qui panis lugentium est et n̄ ridentium in laetitia
gaudioq; conficiant; r. quod aū sequitur; pecuniae
t argento oboediunt, omnia duplicit accipiendū:
uel ipsos doctores, postquam ad ꝺlatione ditatis
regnum in populis exercere uel certe quia argentū
p sermone semp accipitur qd eloquentiae
et orationi q: uerborum fit fronde conposita
facile cedat uulgus ignobile. In mēt et ua
regi n̄ e male dixe[illegible]ris et in secreto cubili tui
ne male dixeris diuiti. quo lucres caeli auferent
uocem tuam. et qui pennas habet adnuntiabit uerbū;

Sciam' nob mandatum non solum contra xpm
timere nihil loquendum; verum etiam in archanis
cordis quamuis uarus tribulationibus coartem
nihil blasphemum nihil impium sentiendum sit;
et quia dilectionem quam xpo et [illegible] hi beam
debemus et proximo, diligere quippe
dnm dm ex totis uiribus et proximum sicut nos ipsos.
etiam hoc nunc iubetur; Ne postregem de scis
quoq: facile detrahamus. et eos quos uidemus.
sapientia. scientia uirtutibus q: ditatos. linguae
mordacitate derogemus. qui angeli qui terram
circumeunt. et sunt administratores sps;
et in zacharia loquuntur; Circuimus omnem terram.
ecce omnis terra habitatur et silent ad instar auium
ad caelum nra uerba pferant et cogitationes.
et quod clam cogitam' di scientiam n latere.
mitte panem tuum sup faciem aquae quia in multi
tudine dierum inuenies illum; ad eli mosynam cohortat
qd omnipotenti sit dandum et indiscrete faciendum
bene; quomodo enim qui sup in rigua seminat fructum
sementis expectat; Ita qui largitur egentibus et non
granum seminis sed ipsum panem serit fenore
quodam multiplicationem illius prestulatur;
et cum dies iudicii uenerit multo amplius quam dederat

Sciam' scrip
De trahente
oreto proximo s
hanc psequet

repperiturus est; aliter, In quocumque homine illam
/. flumineae aquam uideris sed qua dr̄ /. deuentre ei fluentaque
uiuae; Ne pigeat te panem sapientiae panem
rationabilem p̄stare sermonis; si enim hoc frequent̄
fece[illegible]ris inueniste non incassum iecisse
sem[illegible]tem doctrinarum. tale quid et
in isaia dictum puto. beat qui seminat sup aquā
ubi bos et asinus calcant; Ille magist beatitudine
dign̄ habet. qui sup in riguū pectus seminat audien
tium tā ex iudaeis quam ex gentibus populo congre
gato; da pastem his septem et quidē illi octo
quia non scis qd futurū sit malum sup terram;
Praecipit ut in utrūque instrumentum tā uetus
scilicet quam nouū pari ueneratione credamus
iudaei dederūt partem septē credentes sabbatū
sed n̄ dederūt partem octo resurrectionem dei
dominicę denegantes; e contrario heretici
marcion et manicheus et om̄ qui uetere lezem
rabido ore delaniant dant partem octo suscipientes
euangelium sed eandem septinario numero n̄ tri
buunt. uetere lezem respuentes; Ho sigit
utroq; instrum̄to credam̄ n̄ enī possum̄ cruciatus
/. iccmente. dignaq; poenam /. conp̄hendere q; reposita est his
qui uersantur in t̄ra iudaeis atq; hereticis

eduobus alterũ denegantibus. Si repletæ fuerint
nubes imbres supterrã effundent. Si caeciderit
lignum ad austrum aut ad aquilonem in loco
ubi caeciderit lignũ ibi erit illud; Nubes s. prophetæ
et omis uiri sci quicũ plures in corde suo congregauerit
disciplinas tunc ualebit praecepta pluere doc
trinarum et dicere expectet sicut pluuia eloquiũ
meum; et homo ubicũq; sibi locũ p̃parauerit
futuramque sedem siue ad austrum siue ad aquilonẽ
ibi cũ mortuus fuerit p̃manebit. Lignum igitur
qd̃ in hac uita corruerit et conditione mortalitatis
fuerit incisum aut peccauit. antedum stare
et in boreae parte postea ponetur. aut si dignos
austro fructus adtulerit in plaga iacebit australi
quãuis enĩ longeus sit tamẽ non erit in p̃pe uũ sed subito
ut uentorum; Ita mortis tẽpestate submersus ubi
cũq; caeciderit ibi iugit p̃manebit; Si uerigidũ
et trucẽ siue clementẽ et misericordẽ ultimũ
illũ inuenerit tempus; Qui obseruat uentum
nõ seminabit. et qui aspicit nubes nõ metet
O portune inoportune suo tempore dĩ sermo
p̃dicandus. nec fidei tẽpr aduersariũ nubiũ considerantia
tẽpestas. de qua in p̃uerbiis dr̃; Sicut pluuia
uehemens et inutilis. sic qui derelinquunt sapientiã

L amentabilis
ne illi quadaq
lonis partes co
ruerit. ibi omi
florus et frido
dencium.

impietatem laudant absq: consideratione. ergo
nubium et timore uentorum in mediis tempestatib:
seminandum ÷ nec dicendum est illud tē p' cō modū.
hoc inutile: cū ignoremus quae uia. et quę uoluntas sit
spūs uniuersa dis pensantis; Quomodo n̄ cognoscis tu
que sit uia spūs et sicut ossa in utero pregnantis.
sic non cognoscis opera dī qui fac̄ omā; Sicut nescis
uiam spūs et anime ingredientis in paruulum et igno
ras os suum et uenarum uarietates in uentre
pregnantis. quomodo ex uili elim̄to corp' hominis
in diuersas effigies arctusq: uarietur; et de eodem
semine aliud molescat in carnib; aliud durescit in ossib;
aliud in uenis palpitet et aliud ligetur in neruis; Ita dī
opera scire non poteris qui factor est omniū ex q° doct
contraria non timenda nec timere deuentis et nubib;
quas supra diximus iudicandum cum suo tempr
et cursu debeat sator spargere et euentū dn̄i senten
tię reseruare. n̄ enī uolentis neq: currentis sed mise
rentis dī; In matutino semina sem̄ tuū et ad uesperū
ne dimittas manū tuā. quom̄ nescis quid placeat an hoc
an illud; et si utrūq: quasi unū bonū ÷ et dulce lum̄
et bonū oculis uidere solem; Qr si annis multis uixerit
homo in omnib; his laetetur; et meminerit dies
tenebrarum qr plurimae er̄ omneq: uenturū ÷ uanitas;

Utinadulescentia & senecta aequus tibi labor sit
nedicas dum potui laboraui debeo in senectute
requiescere; Nescis enim utrum in iuuentute an
in aetate longa placeas dō, neq; prodest adulescentie
fragilitas si senecta ducatur in luxu: In qua enī die
iustus errauerit uel ere seū iusticiae a morte liberare
non poterunt; Si autem sēp bene feceris & omni
aetate aequale incursū habueris uideb dm̄ patrē
dulcissimū lum̄; uideb xpm̄ solem iustitiae.
porro & si multis annis uixeris & omā bona habueris
uel bona opera peregeris & scieris te sēp moriturū
& ante oculos tuos tenebrarum semp uersetur aduent
praesentia quae est fluxa fragilitatis & caduca
contemptibilis; Laetare adolescens in iuuentute tua
& in bono sit cor tuum in dieb; adolescentiae tuae.
& ambula in uiis cordis tui sine reprehensione.
& in tuitu oculorum tuorum. & scito hoc quia sup
omnibus his adducet te ds in iudicium. & repelle
iram a corde tuo ✠ & stulticia uanitas est;
& memento creatoris tui in die iuuentutis tuae.
antequam ueniant dies maliciae. & ad propinquent
anni in quib; dices n̄ est m̄ in illis uoluntas;
Nunc hominē conhortat & dicit; o adolescens
antequā tibi senect & mors ingruat laetare

Non q̄ in deporti sed q̄ p̄ seuorauerit hic saluus erit.

✠ Taufer malitiam a carne tua quia adolescentia

In iuuentute tua. Et quidquid tibi cordis bonum
iocundumq; aspectu uidetur ad sumne; fruere
utilibet mundi reb; rursum ne putaretur
hec dicens hominem ad luxoriam prouocare
suspicionem hanc abstulit inferens. Et scito quoniam super
omnib; his adducet te deus in iudicium; Sic inquit
abutere mundi reb; ut sciaste in ultimo iudicandum.
Et repelle iram a corde tuo et aufer malitiam
a carne tua quia adolescentia et stulticia uanitas.
In ira omnes perturbationes animi comprehendit.
In carnis malicia uniuersas significat corporis
uoluptates; Sic ergo inquit bonis saeculi huius
fruere ne aut desiderio aut carne delinquas;
Relinquae antiqua uitia quibus in adolescentia tua uanitati
stultitiae quae seruisti quia iuuentus insipientiae
copulata est; Et memento eius qui te creauit
in die iuuentutis tue. antequam ueniant dies
malitie et propinquent anni in quib; dices
non est mihi uoluntas in eis. Semper memento
creatoris tui et sic adolescentiae tuae uiam
gradere ut mortis ultimae recordaris. antequam
tibi adueniat quo tristitia quoque succedat;
Antequam tenebres cat sol et luna et stelle et reuer
tantur nubes post pluuiam. in die quo commoti fuerint

custodes domus & viri fortes perebunt. Si de gene
rali consummatione mundi accipiam. verbo dni
hoc capitulum congruit in quibus ait: erit tribu
latio magna & angustia qualis non fuit ab initio
mundi neque fiet; sol et tenebrescet & luna non
dabit lumen suum; & stellae cadent de celo
& virtutes caelorum commovebuntur; quae sunt
custodes domus ita ut domus intellegatur hic mundus.
Viri vero fortes errore decepti & dissipandi
contrarie potestates; quod si specialiter unius
cuiusque consummatio ad vitae huius finem refertur
sol & luna & stellae & pluvia ei cessabit qui mor
tuus fuerit; Alter. Laetare adolescens
o populae xpiane & fruere bonis quae adeo tibi
concessa sunt & in his omnibus scito te ad nomen
iudicandum. Ne putes quia priores ramis factis
& tu insertus es in radicem bonae oliuae idcirco
te esse securum. Sed aufer iram a corde & uo
& corporis voluptatem & caeteris vitiis derelictis
memento creatoris tui; antequam tibi dies
malitiae veniant insanabiles in qua peccatoribus
poenae sunt praeparatae; Nec cum peccaveris occidat
tibi sol iusticiae meridiae & scientiae lumen
intereat & splendor lunae id est ecclesiae subtrahatur

& stellæ occident; de quibus scriptum est, In quib
lucetis sicut luminaria in mundo rectionem
uitece habentes, Antequam nubes reuertant
post pluuiam, ne prophetæ qui corda credentiū plu
uia sui sermonis inrigant, postquam te imbre suo
indignum ēē perspexerint, reuertantur ad sedem
suam, ad eū scilicet a quo missi sunt, In die quo cō
moti fuerint custodes domus, aut sol intellegantur
& lunæ & reliquiis astrorū chorus aut angeli
qui huic mundo president, Viri uero fortes
qui peribunt demones sentiunt, ac forte diabulo
& iam ipsi fortium sortiti uocabulum, quem dns
superans & ligans iuxta euuangelii sententiam eius
,,,, uastat domū, & cessabunt molentes quia inminu
tæ sunt & tenebrescent qui uident in foraminibus
in consummatione mundi, Cum refrigerescerit
acritas multorū & inminutæ fuerint animæ
in agistrorū, quæ possint cælestē cibū prebere
credentibus translatæ in cælestia, Tunc incipiunt
hii qui ex parte in hoc mundo intuebantur
lumē scientiæ tenebris inuolui, qui in enigma
te quasi per foramē & quasi dcē tenebrosas
,,5 aduernas aspiciebant ueritatem, & clau
,,5 dent ostia in platea in humilitate uocis mo
llentis.

& consurget ad uocem uolucris; cum uox mo
lentis fuerit infirmata. & magistrorum doctrina
cessauerit consequenter cessabunt omnia intq; ostia
claudentur in platea; Si enim arta & angusta uia
quae ducit ad uitam. & lata & spatiosa quae ducit
ad mortem; Recte refrigerata. caritatem multorum
ostium doctrinarum clauditur in plateis; Sequens
uero uersiculus in quo ait; & consurget ad uocem uolucris.
siue passeris de resurrectione legitima potest accipi.
quando ad uocem archangeli resurgent mortui.
Nec mirandum si angeli tubam passeri conparemus;
cum omnis uox ad xpm conparata sit tenuis;
ALITER custodes domus qui ad corpus hominis
referunt cunctaq; dicuntur. costas significari
putant eo quod ab ipsis intestina uallentur.
& tota uentris mollitudo seruetur; Viros uero
fortes crura aestimant. solem & lunam & stellas.
ad oculos aures nares & totos capitis sensus
quo aptantur; hoc autem ideo quia inferius necessitate
coguntur; non de angelis. & demonibus sole & luna
& stellis sed de omnibus membris intellegere
quae secuntur; & cessabunt molentes quoniam imminutes;
Et contenebrescent quae uident in foraminibus
hic dedentibus. & oculis dictum putant, quod cum extrema

Experimento hoc di dici

senectus aduenerit. dentes quoque aut deterunt aut decidunt de quibus p mollitie cibi in aluum transmittuntur; Oculis etiam aetate confectis caligat acies et intuitus obscuretur; clausas in plateis ianuas infirmos senis gressus accipi uolunt. quod semp sedeat et ambulare non possit; humilitatem autem uoces molentis de mandibulis interpretatur quod cibum intra non queat inuenire. Et uix spu coartato uox tenuis audiatur.

Porro consurgere eum ad uocem uolucris ostendit. quod frigiscente iam sanguine et humore sic cato quib; materia soporis alitur ad leuem sonitum euigilet; Noctisq; medio cum gallus coecinerit festinet et surgat; nequaquam delectatur strato sepius membra conuertere; Surdescere quoque filias carminis aures significat quod grauior senio auditus fiat et nulla inter uoces ualeat scire de crimina nec carminibus dilectari; quod quidem berzellai loquitur ad dd nolens transire iordanem; sed et ab excelsis timebit et formidabunt in uia; Id est ardua non ualebunt ingredi. et lapsis publicibus actremente uestigio etiam in plano itinere fluctuantes offensam ingressuum formidabunt; et florebit amigdalum et impingua

N° humor materia soporis

bit

locusta & dissipabitur capparis quoniam ibit homo
in domum aeternitatis suae & circumibunt in platea
plangentes. Etiam nunc de membris hominis
ecclesiastes sermo est; Quod cum senectus aduenerit
capillus incanuerit tum uenerint pedes libido
refrixerit. & homo morte fuerit desolutus.
tunc reuertatur in terram suam & in domum
aeternitatis suae sepulchrum & sequis queritur.
caelebratis plangentium turba procedat,
Antequam rumpatur funiculus argenti & recurrat
uita aurea & conteretur hydria super fontem
& confringatur rota super lacum & reuertatur pulueris
in terram suam uterat; & spiritus redeat ad dominum qui
dedit illum. Uanitas uanitatum. dixit ecclesiastes
omnia uanitas; per funiculum argenti candidam
hanc uitam & spiramen quo de celo tribuitur
ostendit. Recursum quoque uitae aureae animam
significat; quae illic recurrit unde descenderat.
Porro duo reliqua que secuntur. contricio
hydriae super fontem. & confractio rotae super lacum
mortem significant; quomodo enim hydria que
conteritur cessat haurire & rota per quam de lacu
ex puteis leuantur aque. si confracta fuerit aque
usus intercipitur; Ita & cum funiculus argenti

fuerit interruptus & animae riuus recurerit
ad fontem interibit homo & conuertetur puluis
in terram suam unde sumpt est. & spus reuertet ad dm
qui dedit illum. Ex quo satis ridendi sunt qui putant
animas cum corporib; seri & nado. sed a corporum parentib;
generari; cum enim caro reuertatur in terram
& spus redeat ad dm qui dedit illum manifestum:
dm patrem animarum esse non homines. post
discriptionem uero interitus humani pulchre
exordium libri sui repetens ait; Vanitas uanitatum
dixit ecclesiastes omnia uanitas. Cum enim cunct
mortalium labor de quo in toto uolumine disputatum
ad hoc perueniat ut reuertatur puluis in terram suam
& anima illuc redeat unde sumpta est magne uanitatis;
Adhuc docuit scientiam populum. & exaudire eos
fecit & scrutans conposuit proverbia multum quaesiuit
ecclesiastes ut inuenire & uerba uoluntatis & scribere
recte uerba ueritatis; In profundas sede mersit
quaestiones. & ad docendum populum proverbia conposuit
aliud habentes in medulla. aliud in superficie
pollicentes. lib quippe prouerbiorum nut simplices
arbitrantur patientia habent precepta. sed quasi in terra
aurum. in nucae nucleus. in hirsutis castenearum
operculis absconditur fructus inquiritur. ita in eis diuinum

atq. meditatio laborcarnis est; carnis inquā non spr̄s.
Finis sermonis uniuersi auditu p̄ facilis est; dn̄ time
& mandata eius custodi hoc: omnis homo. q̄ omne
factum adducet dr̄ in iudiciū de omni abscondito
siue bonū siue malum sit; Aiunt hebrei. cū intercederet
scriptaq. antiquatas. nec in memoria durauer̄;
& hic lib̄ obliterandos uideretur. eo q̄d uanas
adsereret dī creaturas & totū putaret ēē p̄ nihilo:
& cibum & potum & dilitias transeuntes p̄ferret
omnibus. & hoc uno capitulo meruisse auctoritatē.
ut in diuinorū uoluminū numero poneret q̄d totā
disputacionē suam & omne catalogū tali coostauerit
summa & dixerit finem sermonū suorū auditu ēē.
facillimū Nec aliquid in se habere difficile ut scilicet
dn̄ timeam̄ & eius p̄cepta faciam̄. Ad hoc enī ēē.
hominē ut creatorem suū intellegens ueneretur.
cū metu & honore & opera mandatorū siquidem
cū iudicii tempus aduenerit quidquid a nob̄ gestū est
stare sub iudice & unū quēq. recipere p̄ opere suo
siue mali quid gesserit siue boni ꝛ. Septies iust̄
cadit in die & resurget aut oī p̄ ignorantiam.
aut p̄ obliuionē. aut p̄ cogitacionē. aut p̄ sermonē.
aut p̄ subreptionē. aut p̄ necessitatē. aut p̄ fragilitatē
carnis singul̄ dieb; uel inuiti uel uolentes

frequenter offendimus. : GERMANUS : Satis con
grue his comparationib: disputatio tua. inlusionū
nr̄arum manifestauit errores; Quorū causas & curati
ones. similit̄ optam̄. agnoscere & unde acciderit nob
ista disceptio. parit̄ cupim̄ edoceri; Nulli & enim
dubium ē. neminem admodū posse remedia mal
ualetudinib: adhibere. nisi eū qui ipsas morborum
origines antep̄dixerit. ABRAHAM : omniū uitiorū
un̄ fons atq: principium est. & secundū qualitatē
partis illius. & ut ita dixerim membri qd̄ in anima fuerit
cuti atum diuersa uocabula passionū corruptionūq: sortit̄;
Quod n̄ nūquam & iam morborū corporalium p̄bat̄ exēplo
quorū cum una sit. causa in diuersa tam̄ egritudinē
generā pro qualitate membrorū quæ fuerint occu
pata distinguit̄, & enim cum arcē corporis idest
capud uis noxi umoris. obsiderit caephalalgiæ procreat
passionem, Cum uero aures oculos. ue p̄uasserit
Inotalgit cū siue optalmicū. uertit̄ morbū. Cum se
quoque ad articulos & ad manuum summa trans
fuderit. corticulcoris atq; chiragrica dicit̄ ualitudo
Cū aūt ccd pedū ima defluxerit podagra mutato nomine
nuncupat̄. Totque uocabulis unic cotque eadem noxi
umoris. origo distinguitur quod membrorū cæperit
portiones. eodem modo de uisibilibus ad inuisibilia

transeuntes animae nrae partibus ceteque ut ita dixerim
membris uim cuiusquecem uitii inesse credecimus, quā
cum scipientissimi quique tripertitę definiant ēē
uirtutis necesse est ut ceut rationabile ceut irascibile
ceut concupiscibile eius celiquo corrūpcet incursu
Cum ergo celiquem & his affectibus uis noxiae obsiderit
pcessionis pillius corruptione & iccem uitio
nomen imponitur. Nccm si rationabilem eius
pcortem pestis uitiorū infecerit cceno doxiae
elationis inuidiae superbiae pcesūptionis conten
tionis hereseos uitice procē cebit, Si ccūt iras
cibilem uulnerauerit sensum furorem impatien
ciccm tristiticcm cccidiam pusillccnimitatem
crudelitateque parturi &. Si uero concupisci
bilem corrumperit portionem gastrimargiā
fornicationem philargiriam ccuariticcm & de
sideria noxice terrenaque generabit, & idcirco
si fomitem uitii huius & originem uultis ccgnoscere
rationabilem mentis urē ceteque ccnime portionē
noueritis esse corruptam, & qua uel pręsump
onū uel cœnodoxiae solent uitice pululare
Proinde hoc primum ccnimae uobis ut ita dixerī
membrum reste discretionis iuditio & humilitatis
uirtute curandum est, Quo uitiato dum nō solum

ad pfectionis uenisse fastigia. sed etiam docere alios
posse. uos credatis; et ad eruditionem ceterorum
sufficientes. atq; idoneos iudicatis. pelationem
cœnedoxie hac quam pate fec̄ ur̄a confessio puagationū.
uanitate raptamini; Quas amputare deinceps. absq; diffi
cultate poteritis. si uere discretionis ut dixi; humilitate
fundati. quam laboriosum quāq; difficile sit. unicuiq; nr̄m
saluare animam suā, m̄tis ur̄æ contricione discatis.
et intimo cordis affectu. n̄ modo longe uos ab illa docendi
p̄ sūptione submotos. uerū etiam adhuc egere doctoris
cognoscatis auxilio; adhibete ergo huic. membro t. pasti
animę ur̄æ. quā specialit̄ diximus uulneratam. uere
humilitatis medellam; quae q̄m ceteris animæ pastibus.
In uob quantū apparet infirmior est. necesse est/ ut dia
bolice infestacioni prima succumbat; Quē ad modū tt
ingruentib; quib; dā iniurusq; uel ex accedenti labore.
uel de aeris corruptione gignunt̄. fieri etiam corporibus
humanis solet. Ut illa membra que fuerint infirmiora
cassibus istis. prima consentiant atq; succumbat;
Cūq; peculiarius in eis morb; insiderit. reliquas q̄q; partes
corporis. eadē peste tabe faciat. Ita et animā uniuscuiq;
nr̄m flante quodam modo pestilenti halitu uitiorū
illa maxime passione; necesse est adtemptari in qua tenerior
atq; infirmior est portio; Validis inimici n̄tam fortiter

resistit inpulsibus. et ex illis periculum captiuitatis
incurre. Inquib; faciliorem proditioni aditum
reserat incauta custodia; Sicnaq; balaam populudi
possedecipi. certa ratione collitdans consilium.
ut ex illa parte qua infirmari nouerat filios israhel.
pniciosi eis laquei tenderent: Non dubitans eos
oblata copia feminarum fornicationis ruina ptin
conlapsuros; quia concupiscibiles animeeorum
partes sciebat ee corruptas. ita ergo unu quemq; nrm
nequitiae spiritales uersuta malignitate ptempta
illis precipue affectib; anime insidiosos. laqueos
pstruentes. quibus eam senserint egrotare;
Quod etiam dedno non diabolus opinabatur;
cuq; inhis eum trib; animi temptas set affectibus
Inquib; omne hominu gen nouerat captiuari
nihil tam uersutis pficiebat insidiis; nam concupis
cibilem mtis eius adgressus est partem dicens;
Dic ut lapides isti panes fiant; Iras cibile quoque
cu eu ad expetenda praesentis saeculi. potestate
et regna mundi huius instigare conatus est rationabile
uero cu ait; Si filius di es mittete deorsum;
Inquib; idcirco nihil eius proficit inlusio. qr nihil scdm
coniecturam suam. quam falsa opinione conceperat
repperit in eo ee uitiatu. Unde et nulla pars animae eius

Inimici insidiis adtemptata consensit; ecce enim uenit
in quid princeps mundi huius et in me non habet quicquam;

vita s. Antonii

ANTONIUS nobilibus relegiosisque parentibus
ab aegypto oriundus fuit tanta nutritur suorum cura
ut nihil aliud preter parentes domum que cognoscere;
et cum iam puer esset non se litteris erudiri non ineptis
infantum iungi passus est fabulis sed omni desiderio
flagrans secundum quod scriptum est. Innocentes habitauit
domus ad ecclesiam quoque con parentibus sepe conueniens
nec infantum lasciuias nec puerorum neglegentias
sectabatur sed tantum ea quae legebantur auscultans
utilitatem preceptorum uitae institutione seruabat;
non suis ut solet illa aetas puaris et dilicatis cibis unquam
tedio fuit; Post mortem autem parentum amborum annorum
circiter decim et octo seu uiginti cum sorore admodum paruula
derelictis et domus et sororis honestam gerebat curam;
nec dum uero fluxerunt sex menses quibus ad ecclesiam
ut solebat adcurrens recordabatur; quomodo et apostoli
omnibus spretis secuti fuis sed saluatorem, et multi in actibus
apostolorum facultatibus suis uenditis pretia ad pedes apostolorum
detulisse sentegentibus parcienda quae uel quanta spes
his dem reposita esset in caelis; talia se conuoluens intrauit
ecclesiam; et accedit ut unum euangelium legeretur
in quo dominus dicit ad diuitem si uis perfectus esse uade et uende

omnia bona tua. et da pauperibus et veni sequere me et
habebis thesaurum in caelis; quo auditu quasi diuinitus huiusmodi
ante memoriam concepisset. et veluti propter se hec. et retrata
scriptura ad sedominicum traxit imperium; Statimque egressus
possessionem quam habebat arure autem erant trecenti iugeres
et valde optimi vicinis largitur. Ne aliquando aut sibi aut sorori
molestia gignerentur; Cetera vero quae in mobilibus possidebat universa
vendidit. et adgregato non exiguo pretio indigentibus dedit;
Paruis tamen obsororem seruatis que sexu et aetate videbatur infirmior;
Rursus ecclesiam intrauit cum audisset dominum in euangelio dicentem.
Nolite cogitare de crastino. relictam quoque portionem pauperibus
distribuit. nec versari se passus est domi. sed sorore fidelibus ac no
uirginibus commendata ut earum nutriretur exemplo. ipse omnibus
saeculi vincula libera sperum atque arduum arripuit institutum;
Nec dum autem crebra erant in egrypto monasteria. neque omnino quisquam
auiam noverat solitudinem; et quicumque in xpi seruitute sibimet
prodesse cupiebant; Aut procul a suis villulis erant. Ubi antonius
omnibus suis venditis pauperibusque distributis securus ac separatus
instituebatur; Erat igitur in angulo vicino senex quidam vitam solitariam
a prima sectatus aetate hunc antonius aemulatus est ad bonum;
Et primo quidem incipiens etiam ipse in locis paululum a villulis
remotioribus manebat; Et inde autem si quem in hoc studio cperiret
procedens querebat ut apis prudentissima auriret. nec ad habitaculum suum
ante remiabat nisi eius quem cupiebat frueretur aspectibus.

& sic tamquam munere mellis accepto abibat ad sua; tali ibidem
instituit & cordio cum per dies singulos ita animum roborare, ut nec
opus paternarum nec suorum meminisset ad finium.
omne etiam desiderium & sollicitudinem erga id quod ceperat
exercere operabatur manibus suis; sciens scriptum esse
qui non operatur nec manducet. mercedem sane operis sui
excepto panis pretio egentibus largiebat; Orabat frequenter
quippe quod dedicerat quod oporteret sine cessatione dominum
rogari; Auditioni etiam scripturarum ita studium commodabat.
Ut nihil ex ei animo laberetur. sed universa preceptadnim
custodiens memoriam pro libris haberet, sic suam vitam constitu
ens ab universis fratribus puro diligebatur affectu;
Omnibus oboediens ad quos studio discendi pergebat proprias
singulorum gratias auriebat; huius continentiam iocunditatem illius
vigilantia alterius sectabatur. Lenitatem illius legendi
alterius aemulabatur industriam istum ieiunantem illum humi
iacentem mirabatur alterius patientiam alterius mansuetu
dinem predicabat; Omnium quoque vicariam erga se retinens,
caritatem atque universis vistutum pastibus inrigatur ad sedem
propriam revertebatur ibi cum universa pertractans. omnium in se
bona nitebatur exprimere. Neque vero adversus coaevos
aliquando movebatur sed ea tantum flamma egregio viro cresce
bat in pectore ne secundus cuiquam in predictis operibus
inveniretur; & ita hoc faciebat & cum omne gloria anteire

omnib: tam̄ carus eē. nam & uicini & monachi ad quos sepe
ueniebat. antoniū uidentes dei colam n̄ cupabant. Indultis q: naturę
uocabut quidam ut filiū aliut patrem diligebant. dū itaq:
hec ageret antonius quib: omniū p̄ uocabat in se affectum.
Inimic nominis xpi diabol in patient̄ ferens. tantas in ad
ulescentes uirtutes ueteranis eū adgressus fraudibus
& primo quidē tēptās si quomodo posset ab arrepto eū instituto
d̄ trahere inmitebat ei memoriā possessionū sortiris defensionē
generis nobilitatem amorem rerum fluxā sęcli gloriā escę
uariā dilectacionem & rl̄q uitę remisioris blandimēta;
postremo uirtutis arduū finē & maximū p̄ueniendi laborē
nec n̄ corporis fragilitatem & aetatis spatia p̄lixa, prorsus
maximā ei cogitacionū caliginē suscitabat. Post aū
orationib: eius ad dn̄m p̄passionis fidē se intellexit elidi
consueta aduersus adulescentes arma suscipiens nocturnis
inquietabat eū in lecebris. p̄ dies etiā tā aptis in eū tediis
inruebat ut nullus ābigeret qd̄ antonius contra dicabolū
dimicaret; nā dū & p̄ cogitationes sordidas conabatur se
inserere ei. hic eas orationib: remouebat & dū ille titulabat
sensus naturali carnis ardore hic fide ac ieiunis corp̄ omne
uallabat. Ille nocte in pulchre mulieris uertebatur ornatū
nulla omittens figm̄ta lasciuiae. Hic ultricis gehenne flāmas
& dolores uermium recordans cogitationi libidinū obiciebat
ille lubricū adulescentiae iter & ad ruinā p̄ponebat facile

hic aeterna futuri iudicii tormenta considerans in lesam
anime puritatem per temptamenta seruabat. Ista autem omnia
ad confusionem diaboli fiebant, qui enim similem sedem fieri
posse existimabat tunc ab adulescente ut miserrimum deludebat
et qui contra carnem et sanguinem cum magna exultatione
gloriebatur ab homine carnem gestante superabat. adiu
uabat enim dominus seruum suum qui nostri gratia carnem suscipiens
victoriam carni contra diabolum largitur. Ut singulis ita certan
tibus licet et apostoli cum perfecte sermone. non autem ego sed gratia dei
quae mecum est. et postremo cum nec hoc argumento detruere
posset antonium draco te terrimus et uidere se separabe ius
cogitationibus repelli; Saeculum quod scriptum est stridens dentibus
et ululans qualis est merito talis apparebat et uultu puer
horridus atque niger ad eius se genua prouoluens humana
uoce deflebat dicens. multos seduxi. plurimo decepi,
Nunc autem ita ceteris sanctis ita et tuo sum labore superatus,
Quae cum interrogaret antonius quis nam esset qui talia
loqueretur ait; ego sum spiritus fornicationis ego multi
moda turpitudinis arma aduersus omnem adulescentes
suscepi ex insidiis fornicationis uocor; quantos pudice uiuere
deponentes fefelli, quod tenuitatem incipientes ad sordes pristi
nas redire persuasi; ego sum propter quem propheta lapsos increpat
dicens Spiritu fornicationis seducti estis, et reuera
per me fuerant illi supplantati; ego sum qui te ipsum.

sepe temptaui & semp repulsus sum; cum hoc xpi mles audisset
gratias agens dō largitori aduersus inimicum confortatus
audatia ait. multum ergo displicabit es & multum contemptibit
nā & obscuritas tua & aetas infirmarum signas rerum. nulla mi
ia de te cura est. dns enim mi auxiliator. & ego exultabo sup
inimicos meos & statim aduocē cantantis. fantasma qd
uidebat euanuit. haec aū antoni contra diabolum fuit
uictoria prima. immo uirtus in antonio saluatoris;
qui peccatum in carne condempnauit ut iustificati legis
in nob conpleret. qui nō secdm carnē ambulamus sed
saecundum spm. ∴ ITE DE SECVNDO CONFLICTO

Post haec ad sepulchra aut procul auillula constituta
secessit uni de cognatis mandans ut statutis dieb; sibi alimenta
deferret; & cum in una memoria supra dict frat eum conclu
seret solus ibidē morabatur. Metuens ergo diabol ne accessu
temporis herimum habitari faceret ita eum ad gregatis satelitib; suis
uaria cede laceraui & doloris magnitudo & motum auferret
& uocē nā & ipse postea referebat uulnera fuisse tā grauia
Ut uniuersa hominum tormenta superaret. sed dī prouidentia
quae enim quam in se sperantib; deest conseruauit eum. Alia enim
die isdem supra diximus frat aduenit cibos deferens ad suetos.
Inuenitq; eum confractib; foribus intra iacere quasi mortuum
& humeris impositum ad uillulae dominicum deportauit;
quo audito ingens turbauit in horum ad finiumque concurrens.

triste in mediū positi funeris red debat officiū et iā media
noctis parte transgressa grauis p uigiles omniū oculos
sopor uicerat. tū antonius animi paululū redeunte
suspirans. eleuauī capud et postquā ceteris alta quiete
p stratis eū aq̄ delat fuerat uigilare conspex. Mutu ad
uocans obsecrauī ut nullo poenit excitato ad pristinū
se refferet habitaculum; Relatis ergo iuxta morē solus
iterū p manebat. stare quidē ppt recentes plagas
non poterat; orans uero prostat p orationē clara uoce
dicebat; ecce hic sū ego antonius n̄ fugio urā certamina
et iam si maiora faciatis nullus me separabit a caritate xpi
psallebat si consisterint ad uersus me castra n̄ timebit cor meū
talia eo loquente bonorū ostis in uid diabol admirat
qd post tot uerbera ausus fuerat reuerti; Congregatis
suis canib. et pprio furore lamans uideris ait. Quia nec spū
fornicationis nec corporis doloribus superatus insup
audacit in ritauī nos; Omnia arma arripite acrius a nob
impugnandus est sentiat sentiat debet scire quos p uocet.
Dixit et ad hos tantis uocē audientiū turba consensit;
qr innumeras hab diabol artes nocendi. Sonus igit repenti
nus increpuit ita ut loco fundit agitato et pariet ib; pate
factis multifaria demonū et serpentiū formas induentes
Omnē p tinus locū repleuere fantasiis. Leonū. taurorū
luporum. aspidū serpentiū. scorphionū necnō et pardorū

[illegible] undiq: fer
b. effuderat
[illegible] bestiarū

atq: ursorum & haec singula secdm suā naturā fremebāt
Rugiebat leo occidere uolens. taurus mugitu & cornib;
minabat. serpens sibillo psonabat. luporū impt
inmitebantur; pardus discolor atq go discurrebat auctoris sui
calliditatis uarias indicabat; truces omniū uult & uoces
orridae dirus audit. antonius flagellat atq: confusus
sentiebat quidē dolores asperiores corporis sed interitus pdurabat
mēte p uigili & licet gemitum uulnera carnis exprimerent sensu
tamē idē manens quasi inimicis deluderet loquebatur.
Si uirium aliquid habueretis sufficeret unus ex uobis ad
proelium sed qm uos dño eneruante frangemini multitu
dine inferre tēptatis terroris; cum hoc ipsum in
firmitatis inditiū sit quod in rationibiliū formas
inductis bestiarū rursusq: confidens ait. Si quid ualetis
sim me uob potestatē dñs dedit procesto sū deuorate concessū
Si uero non potestis cur frustra nitemini signū tt nob
crucis & fid. ad dnm inexpugnabil murus: multa cōtra eū
minitantes frēdebant dentib; suis; qd nullus tēptamēta seq: rec
effectus sed maxima e contrario gignerentur inlusio p obliterdns
conluctationis seruitui eidē ptector fact: . Deniq: cū leuaret
oculos uidit desup culmē aperire & abductis tenebris radiū
in se lucis influere. Posthui splendoris aduentū nec aliquis
demonium apparuit & corporis dolor ex templo del & est
Aedificiū quoque qt paulo ante desolutū fuerat instauratū est.

Ilicodi p̄ sententiā intellex̄ ex intimo pectore trahens
longa suspiria ad uisionē quae ei apparuerat loque
batur dicens: Vbi eras ihū ubi eras quare non principio
adfuisti & sanares uulnera mea; & uox ad eū facta: dicens
Antone hic erā sed expectabā uidere certam̄ tuū; Nunc aūt
quia uirilit̄ dimicando n̄ cessasti semp̄ auxiabor tibi
& faciā te in omni orbe nominari; his aū auditis exsur
gens in tantū roboratus orabat. ut intellegerit plus se
recipisse tunc uiriū quā antep̄ diderat. Non est
difficile bonorū spirituū malorumque discretio
quae dō sic tribuente pcondetur scorū congelorum
comabilis & tranquillus cospectus est quia non
contendunt neque decimabunt neque aliquis
cōdit & uocem eorū, Verū tecite leniterque
properantes gaudium & cultationē fiduciam
pectoribus infundunt, siquidem cū illis est
dn̄s qui fons est & origo lætitiæ, Tunc mens
nr̄a non turbida sed lenis & placida congelorum
luce radiatur, tunc anima cælestium p̄miorū
cōuiditate flagrans effracto si possit humani
corporis domicilio & membris exhonerata mortalib
cū his q̄s uid & abire festinat ad caelū; hoc tanta
benignitas: ut si quis p̄ conditione mortalitatis humanę
miro fuerit eorū fulgore p̄tritus omnem continuo

excorde auferant mecū. Ita gabrihel cū zacharie
loqueretur in templo. Et angeli cum illum diuinū
uirginis partum pastoribus nuntiarent. Et qui
dominici corporis augebant excubias securis seui
dendū mētib; ostendentes ne meluerint imperabant;
melius enī notantur ex pauore quantū ex magnarū
rerū sepe concutitur aspectu. pessimorum uero
uultus truces sonitus horrendi sordidi cogitat
plausus motusque adulescentium uel latronū
a quibus timor anime sensib; torpor incutitur.
odium xpianorū monachorū tedium suorum
recordatio mēt mortis cupido nequitiae lassitudo
uis tutis cordis habitatio; Sugitur post timore
horrori concepto successerit gaudiū et ad dm̄
fiducia atq; ineffabilis caritas uenisse sciam.
auxiliū quia securitas anime praesentis maiestatis
indiciū est. Sic nāq; et abrahā patriarcha
uidens dm̄ gauisus est. Et ioh cū mariam sup
uenisse sentiret quae in sacro uentris hospitio
uniuersitatis gestabat parentem. exultauit nec dū
natus in gaudium. Sin autem incussa formido
p manserit hostis est qui uidet; qm̄ nec fouere nouit
ut gabrihel pauentem uirginē ne timeat iubet
uel ut pastoris nuntii consolatis; Quinimmo

peccuorem duplicat. & usque ad profundum
impietatis fouecem ut sibi homines prosternat
impellit. & in misera gentilitas dominicae in
terdictionis ignorata falsos demones deos opi
nata est. xpi cenorum cum populos his falsis
inretiri non possus est xps. Qui dicebulum in
euangelio audacter sibi principatum omnium
praesumentem repulit dicens. Vade retro sectanas
scriptum est enim dnm dm tuum ad orabis & illi
soli seruies. Huius rei uobis impertire cupio
notionem quam ueram esse nullus ambigit & cau
dientium. pulsauit aliquando monasterium meum ostium
egrediensque uidi hominem in hormi sublimitate
porrectum habentem ac pudusque ad caelum.
Cumque ab eo quis namque esset inquirerem ait
ego sum sectanas. & ego quid inquam hic queris respd
cur mihi frustra imputant monachi. Cur mihi
omnes xpianorum populi maledicunt. & ego iuste
inquam faciunt tuis enim frequenter molestam in
si diis. ait ille. nihil ego facio sed ipsi se inuicem turbant
nam ego miserabilis factus sum. Rogo non legistis. quod defecerunt
inimici frame in finem & ciuitates destruxisti. en nullam iam
ab eo locum nullam possideo ciuitatem iam mihi nullas animas per
omnes nationes cunctasque prouincias xpi personat nomen & iam

solitudines ipse monachorum circūdant̄ choris sequeso
tueantur & me sine causa non lacerent; tū ego dn̄i gratiā
cū alacritate mirat̄ sicadeū locut̄ sū. non tua euerītati
recentē adscribo sententiā nā cū fallatiae caput sis hoc
sine mendatio coactus est confiteri; Vere enī ihs̄ tuas
fundit̄ subruit uires & honore nudatus angelico uolutaris
in sordib; uix uerba conpleuerā & ille sublimi saluatoris
nominatio ine delectis. HORA CIRCITER nona antonius cū ante
cibū orare coepisset raptū se sensit in spū & ab angl̄is in
sublime ferri ꝓhibentib; q: transitū aeris demonib; coeper̄
sc̄i angl̄i contradicentes requirere q: ee causa redimendi
nullū in antonio criminib; illi uero ab exordio natiuitatis
replicare peccata nitentib; calūniosa ora angl̄i clauser̄
dicentes; n̄ debere eos a natiuitate ei; delicta narrare que iā xp̄i eent
bonitate sopita. Si quid aū scirent ex eo tempr̄ qd̄ fact̄
monachus & dō consecrasset licere ꝓferri; Accusabant
aūt daemones multa ꝓcacit̄ mentientes; & cū de eēt ꝓbam̄ta
fallatius lib̄ antonio conscensus aperit̄ & statim
rediens in se in eo loco in q̄o stare coeperat. hoc se rursū
uidit ee q̄t fuerat; Tunc uero oblitus aesce ex illa hora
noctem gemitu ac lam̄tatione transegit reputans
secū humanorū ostium multitudinē & conluctacionē
tanti exercitus. & laboriosū ꝑ aerem it̄ ad caelū & hoc ee.
apl̄i dictū. Quia ait aduersus principes & potestates

ccd uersus mundi rectores tenebrarum hccrum
contra spiritalia nequitia in caelestibus, Quis sciens
ccerias potestates ob id semper temptare luctare
contendere Ne nobis transitus esset ccd caelum
hortabatur monens ad sumite cerma[illegible]di ut possitis
resistere in die maloc, Ut nihil mali habens quod
de nobis dicere possit inimicus confundatur, Nos
ccūt ccpostolicae sermonis recordemur dicentis
siue in corpore nescio siue extra corpus ds scit, & pcculus
apostol usque ccd tertium caelum raptus est ibique
ccuditis uerbis ineffccbilibus descendit, cctonius aūt
usque ccd aerem recptus post conluctationem liber
ccppccruit. Lccmentabilis sequitur uisio & omni
lccrimarum fronte plccngendcc Cum enim fratribus
circa se sedentibus operaretur Intente fixit oculos
in caelum gemens atque suspirans & post quartulum
spcctium reuelationis inceptę nimio dolore cōtremuit
& stcctim fixis genibus cctedi uultum prouo
lutus orauit. ut clementia sua futurū ccuerter &
succedunt scelus orationi lccrime metus ingens inuadit eū
praesentes obsecrabccnt ut tante calccmitatis exprimer & uisionem singultus occupccnt uocem lingua
fletu p̄peditur & in medio conatu sermo gemitu
interrūpitur Vix tccndem cum uociferatione

luctuosa ait. melius erat o filioli inpendens piaculum
ut cc morte lucra cri, sic incipiens rursum lccrimis
uincitur & inte. gra suspiria tcendempectori
commodcens uocem magnum inquid quoddcem
& uniuersis seculis inccuditum imminet ne fcc
incogno fides catholica turbidine subuertetur
& homines iumentis similes xpi scc diripiunt.
Vidi enim altcre dni multorum circum datum
multitudine qui crebris calcium ictibus omnia
dissipabcent, & fccta est uox dni dicens ccb homi
nccbitur altcrium meum. hec est causa gemitu
meorum quos audistis nec mora uisionem, sequit
effectus, nccmpost ccnnos duos seuccarrianorum.
erupit in scenia, tunc eclesiarum rapinae, tunc
diuinorum temeratio uccsorum, tunc polluta
sministeria, tunc pcogccnorum opificum prae
sidia ccduersus xpm conpccrata tunc ccdsump
tione palmarum quod idolatre ccpud cclexan
driam insigne est ccd & clesiccm pergere conpellabat
ut ccrriccnorum populi crederentur, ppt scelus
horr & ccnimus replicare quae gestcc sunt.
Virginum mcctronarumque ereptus est pudor sanguis
ouium xpi in eius templo effusus ueneranda
respersit cclaria. bccptisterium prouolup
tate.

gentilium pollutum ē. Nihil defuit ueritati uisionis
monstrauit effectus quod calcitrancium multorū
indisciplinatio cerrianorum esse impiedas, sed istā
tristitiam consequenti reuelationis prosperitate
consolatus est et ait. Nolite filioli merori uos penitus
decere. Ut enim iratus est dn̄s sic rursum miserebitur
et suscito ecclesiae recuperabit, ornatum eosq; qui in
persecutionibus fidem dn̄i seruauerint solito uidebitis
fulgore lucentes. Reuertentur in foueces suas serpentes
et relegio xp̄i cena longius propagabitur, Tantum
uidete ne fidei ur̄ae sinceritas cerriana lecebe sordescat.
Non enim ecpostolorum sed demonum et patris eorum diabuli
ista doctrina est, atque ob id p̄ insipientiam iumentorum
similis pecodum eorū et praessus est cenimus,
Bonum aegipto medicum xp̄s indulserat, quis non
tristitiam ceput centonium mutauit in gaudium
quis non iram uertit in peccem. quis sorbitatis luctū
non ad eius temperauit cespectum. quis n̄ merore
pecupertatis quo p̄mebeetur cebiecto statim et
diuitem despexit opulentias et in sua l et atus paup
tate. quis post lassitudinem manachus non eius
ceduentu hortatus est. qui cedolescens et atis
succensus cerdoribus non et eius cedmonitu puditiae
cemector fuit. quis uexatus a diabulo sine medella
redit.

quis inimici cogitatiobus distractus non cecce tempestate
sopita sereno regressus est ccnimo. sciebat enim
quoquisque lccborar& incommodo; & &cuitae
meritis discretionem spiritu cognoscens ccdibebat
uerborum prouterant uulnera sanitatem.
Unde fcctum est. ut p eius discretionem om̄ diabuli
pcenderentur insidiae, & ideo post eius resolutionē
quccsi communi uulnere orbitatis suscepto
ueluti pccrentem proprium singuli luxerunt
illum; Quis ccūt finis eius fuerit uitae. dignū est
& me commemorare. & uos cū desideratis ccudire.
iuxta consuetudinē ccduisitandos fratres quum
&teriori monte erant uenit. ibique diuina pro
uidentia de sua morte condiscens itcc &orsus est
ultimam filioli patris ccudite sententiam. non enim
ccrbitror quod in hoc seculo iterum nos uisuri sum.
Quicc cogit conditio nccturae. ut post centenarium
numerum quem annis quinque super gredior iccm
resoluar. itcc locutus ccudientium pectora con
tristauit gemitus. lacrimae quae dicta merentia
secuta sunt. ccmplectabantur eū uniuersi quasi
iccm de seculo recessurum. At ille tccm quam
ccliena deserens ccd propriam patriam profi
cisceretur cum in cognal&iti a precipiebat

desidicem in stituto non debere subripere sed tamquā
cottidie morituros ut cente prædixerat cc cogita
tionibus sordidis custodire & omnem æmulationē
ccd scōs quosque conuertere. Diebcctque cōstodi
enda est pia fides in xp̄o & patrū religiosa tra
ditio quccm & scripturarum lectione & crebro
me cceparuitatis didicistis ccd monitu. Finitoq;
sermone fratres eū uehemētissime redardabant
glorioso patris cupientes termino decorari.
Sed multas obcauscos quas in silentio demonstrabat
contradixit. Cæleritēque ualedicens fratribus
qui confluxerant ccd ccmicum uirtutis hccbita
culum repedauit, Post menses aūt paucos
cum mediocre incommodum senilia membra
turbcss & uocatis ccd sedūabus fratribus quos
ibidem cente quindecim cennos modico interuallo
seiunctos instituebat quique ei iccm seni ceperant
ministrare ccit Ego quidem filioli secundum
eloquium scripturarū pcctrū ingrediar uiccm
iccm enī me dn̄s inuitat icc cupio uidere cælestia
sed uos ouis cera mea ccd meneo; ne tanti temporis
laborem repente perdatis hodie uos religiosum
studiū corripuisse corbitramini; & cepte uolun
tatis fortitudo succrescat; uarias demonū nostis

insidias uidistis eorum & impi&us feroces & uires
effeminatas; ihm suspirate & credulitatem nominis
eius uras mentibus fugite & cccerta fide uniusi
demones fugabunt; Memento te & ia monitionu
mearu incer te conditionis uita cottidie conci
pitem retractate & cælestæ uobis pmium sine
cunctamine tribu&ur, scismaticoru & here
ticoꝝ uene nauitate meu circa eos odiu sectamini
qui xpi sunt inimici; scitis ipsi quod nullus mihi
ne pacificus quidem sermo cu eis aliquando fuerat
propt prauā eoꝝ uoluntate & pertinax contra
xpm bellu, In hoc ccut magis estote sollicitiut dni
seruetis præcepta ut post mortē uram sci congeli
quasi amicos & notos in &erna uos recipiant tabnacul
Hæc cogitate hæc scepite, haec re&ite & si qua uobis
mei cura siquce pectris memoria si mihi uicarium
pstatis affectu nullus ccd ægiptum meas perferat
reliquias ne uano corpus seruetur honore ne uitu
perato ut nostis cmeritu & ia circa me seruentur
obsequia huius enim rei gratia maxime huc su regressus
uos igit humo tegitcce uos patris operite corpusculu
& illud senis uri custodite mandatu ut nemo præt
uram dilectionem locu tumuli mei nouerit, Con
fido aut in dno quia neces scerio resurrectionis te
pore

hoc corpusculum resili & incorruptum. Vestimentorum
ccūt eorū sit ista diuisio. meloten. Ipallium tritū
cui super iccceo athanasio epo decte quod mihi nouū
ipse detulerat. sccrapion eps. cclīū cccipiect. meloten.
Uos cilicīū habitote uestimentum. & uccl & e uiscera
mea. antonius mm migrat ccd dnm & iam n erit
uobiscū in psenti seculo, Verbcc finierat & osculantib
se discipulis extendens paulolum pedes mortē lætus
ccspexit, Ita ut exilaritate uultus eius scōrum ange
lorū qui ccd perferendcm ccnimam eius descen
derant præsentia nosceretur, hos intuens tā quam
ccmicos uider & ccnimam. excclccuit & ccd ditus est
patribus. secundum ordinem scripturarū seruauer
mandatum. discipuli inuolutū corpus ut pciperat
humo operientes. & nemo interim usque ad diem
hanc prætēos ubi sit conditus nouit. finit.

N. II. Testimonia de libello Beati Ieronimi ad
eustochiam uirginem de seruanda uirgitate.

Stccdium est hæc uita mortalibus. hic contendimus ut alibi
coronemur. nemo inter scorpiones & serpentes securus
ingreditur, in cognis inimicorum circūdamur. cogminib
hostiū plena sunt omnia; caro fragilis & cinis futura
postmodicū pugnat sola cum pluribus, quccc diu in
hoc fragili corpusculo detinemur quccc diu habemus

thesaurum istum in uccsis fictilibus & concupiscit
sps aduersus carnem & caro ccduersus spm nulla
est certa uictoria, si paul, apostolus uas electionis
& pparatus in æuccngeliu xpi ob carnis aculeos
& incentiua uitiorum reprimet corpus suu ut
seruituti subiciat ne alius pdicans ipse reprobus
inueniatur, & tccmen uidit aliam legem in membris
suis repugnantem legimentis suæ & captiuantem
se in lege peccati, si post nuditatem ieiunia famen
ccccerem flagella supplicia in sere uersus, & clamat
Infelix ego homo quis me libe rauit de corpore
mortis huius tute putas esse debere securã
Hoc quotiens in heremo constitutus & in illa uasta
solitudine q; & usta solis ccrdoribus horridum
mãnachis prestat habitcculum, Puta uime
romanis interesse dilicias, sedebam solus quia
ccmccritudine repletus eram horrebant sccccco
membra deformia sccclida, Cutis situm a & hiopis
secarnis obduxerat. Cottidie lccrime cottidiæ
gemitus & si quando repugnantẽ somnus imminens
ob præssisset humo uix herentia ossa conlidebam
De cibis uero & potu tccceo cum & iam languentes
aqua frigidcc utantur & coctum quid accepisse
luxoria sit, ille igitur ego qui ob gehennæ

metum tecli me carcere ipse decem naueram
scorpionem tantum socius & ferarū sep & chorijs
interam puellarum pcellebant hora ieiunis
& mens desideriis aestuabat in frigido corpore
& ante & ex suo homine lcem carne praemortua
solae libidinum incendia pulliebant, Itaque
omni auxilio destitutus ad ihū iaceebam pedes
rigabam lacrimis crine tergebam & repug
nantem carnē ebdomadarū inaedia subiu
gabam non erubesco infelicitatis mee quin
potius plango Non me ēē quod fueram
memini me clamantem diem crebro iunxisse
cū nocte. Ne prius a pectoris cessasse uerbe
ribus quam dno increpante redir & tran
quilli tacs, Ipsam quoque cellulam meam
quasi cogitationū consciam pertimescebam
& mihi m & iratus & rigidus solus deserta pene
trabam, sic ubi concauae uallium aspera montium
rupium praeruptae cernebam, Ibi me orationis
locus illud miserrime carnis erga astulū
& ut ipse mihi testis est dns post multas
lacrimas post caelo oculos inherentes
Non nūquā uidebar mihi inter ēē agminibus
angelorum & laetus cantabā p te in odorē unguentorum
tuorū currim

eruebcet plectus sumebatur in mecnibus, & siquando
in mem & reuersus prophetam legere coepercc sermo
horrebcet incultus, & quicc lumen cecis oculis non uidebā
non oculorum putcebcem culpcem esse sed solis.

Dum itccme cantiquus serpens in luder & medicc
fere quccdragisima medullis infusa febris corpus
inuasit & hcaustū: & sine ulla requiae quod dictu quoq;
incredibile est. sic infelicia membrcc depcesta ē
ut ossibus uix hererent. Intim pcarabcent & cequie
& uitcclis cenime cclor toto frigente icem corpore
in solo tcentū tepente pectusculo pcdpitcebcet

Tum subito saptus in spū cccd tribunccl iudicis per
trahor ubi tcentum luminis & tcentum erat circū
stcentiae clcritate fulgoris ut proiectus intrā
sursum cespicere non ccuderem; Introgcctus
conditionem xpi cenum me ēē respondi, & illi
qui psidebcet mentiris ccit. Ciceronianus es nxpiano
ubi thesaurus tuus ibi & cor tuum. Ilico ob mutui & in
ter uerbera, ncem me cedi iusserat conscientiae
mccgis igne torquebcer illum mecum uersiculū
reputccns in inferno ccūt quis confitebitur tibi;

Clcmccre tccm cepi & heiulccns dicere miserere
mei dne miserere mei, haec uox interflcc gellcc
resonabat, Tandem ccd psidentis genucc puolutus.

qui ccd stiterant praecedebantur ut ueniam contribuere
ccdulescentiae & errori locum penitentiae com
modare & excecturus deinde crucicctum sigentiliū
literarū libros cdiquando legissem, ego cum tecnto
constrictus corticulo uellim & iccm meciorce pro
mittere iurare ccce pi & nom̄ obtestans dicere
dn̄e si umquccm habuero codices seculcores siue
legero tene gcdbo, Interhaec sccra m̄ti uerbcc
dimissus reuertor ccd superos & mirantibus
cunctis oculos ccperio tecnto lccrimarū,
Ymbrae perfusos ut & iccm incredulis fidem fccerē
& dolore, Nec uero sopor illefuerat ccut uana
somnia quibus sepe deludimur. Teste est tribunal
cente quod iccciui iuditiū teste qd timui, Itccque
mihi numquccm contingat tcclem mihi incidere
questionem, Libentes hccbui sccccculcos plccza
sensi post somnum, & tecnto dehinc studio
diuina legi quecnto mortcclicc ante non legerā
Quccc cū mūnicatio luci cum tenebris, qui con
sensus xp̄i cum belicel quid fccccit. cū p scclterio
oratius cum eucenzeliis incero cū ccposto locicero
Auccricicc tibi quoque uitandū est malum
Illcc tibi semper in ore uox reson &, Nudus & iui
deutero matris mee nudus redecc cr

aeclesiastice traditioni factis faciant & uentrem
ñ onorent cybo duplicato, Ad tertium genus
ueniam quos cenachoritas uocant qui de cenubiis
& euntes excepto pane & sale complius ad deserta
nihil ferunt, Huius uitę auctor habetur paulus
inlustrator antonius & ut superiora conscendā
princeps iohannis baptista fuit horum laborē
& conuersationem in carne non carnis, alio
tēpore si uolueris explicabo nunc ad p̄positū
redeam, quāquā apostolus semper orare nos
iubeat & scīs & iam ipse somnus oratio sit tamen
diuisas orandi horas habere debemus, Ut si
forte aliquo fuerimus opere detenti ipsum
nos ad offitium orationis tempus commoneat
Horam tertiam sextam nonam diluculo quoque
& uesperū nemo quinesciat, Nec cybus ante
sumatur nisi oratione premissa. nec recedat
cōmsa nisi referantur gratiae saluatori.
Noctibus bis terque surgendum ē reuoluenda
descripturis quae memoriā teneamus, egredi
entes hospitiū carmen & oratio regredientibus
deplectere occurrat oratio ante quā sessio
Nec prius corpusculū requiescat. quā cenim ac
pascatur, ad omne actū ad ōne incessū. crux pingat

Lin fronte.

Haec omnia quae dezessimus durae uidentur ei qui non
xpm, qui ccut seculi pompam propurgamento habuerit & uana
duxerit uniusa sub sole ut xpm lucri faciat qui com
mortuus est dno suo & conresurrexit & crucifixit
carnem cum uitiis & concupiscentiis libere procedit
Quis nos separabit a caritate xpi tribulatio an
angustia an persecutio an fames an nuditas
an periculum an gladius & iterum Certus sum aut
quia neque mors neq; uita neque angeli neq; prin
cipatus neque instantia neque futura neq; altitudo
neque profundum neq; creatura alia poterit nos separare
a caritate dei quae est in xpo ihu dno no, dei filius pro
nra salute hominis factus est filius, decim mensib;
in utero ut nascatur & pectat fastidia sustinet; cruentus
egreditur inuoluitur pannis blanditus deridetur;
& ille cuius pugillo mundus includitur. presepi
continetur angustus taceo quodusque ad trecesimum
annum ignobili parentum paupertate contentus est
uerberatur & tacet. crucifigitur & pro crucifigentib;
deprecatur, qui dicit retribuam dno pro omnibus qui
retribuant mihi [illegible] calicem salutaris accipiam
& nomen dni inuocabo, haec sola digna retributio
cum sanguis sanguine conpensatur & redempti cruore
xpi pro redemptione libenter occubimus qui sanctorum sine certamine
coronatus est.